

Tiia Utriainen

8-LUOKKALAISTEN MAAILMAN
PAIKANNIMISTÖN OSAAMINEN

Maantieteen pro gradu -tutkielma

Turku 2018

Turun yliopisto
Luonnontieteiden ja tekniikan tiedekunta
Maantieteen ja geologian laitos

UTRIAINEN, TIIA: 8-luokkalaisten maailman paikannimistön osaaminen

Pro gradu -tutkielma, 40 sivua, 4 liitesivua
20 op, maantiede
Ohjaaja: Sanna Mäki
Lokakuu 2018

Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan yläkoulun maantiedon opetukseen tulee sisältyä maailman paikannimistön oppimista sekä ajankohtaisten uutisten seuraamista. Nämä tiedot ja taidot edesauttavat osaltaan vaikuttamistaitoisten, kestävään kehitykseen sitoutuvien kansalaisten kasvattamisessa. Uutisten seuraamisen on tutkimuksissa todettu vaikuttavan positiivisesti paikannimistön osaamiseen. Onkin kiinnostavaa ja relevanttia tutkia, miten yläkoululaiset seuraavat uutisia, millainen on heidän paikannimistön osaamisen taso sekä miten nämä ovat yhteydessä toisiinsa. Tutkimuksen aineisto kerättiin oppilaiden uutiskäyttäytymistä selvittävällä taustatietolomakkeella ja paikannimistön osaamista mittaavalla karttatehtävällä sekä valtion ja siihen liittyvän kuvauksen yhdistämistehtävällä. Kerätty aineisto analysoitiin kvantitatiivisesti. Vastanneista kahdeksaluokkalaisista lähes 70 % kertoi seuraavansa uutisia vähintään 1–2 päivänä viikossa. Päivittäin uutisia luki neljännes pojista ja noin 9 % tytöistä. Selkeästi tärkein uutislähde nuorille oli internet. Tutkimuksen kymmenestä valtiosta kartalle parhaiten osattiin sijoittaa Espanja ja heikoiten hallittiin Zimbabwen sijainti. Valtion ja siihen liittyvän luonnehdinnan yhdistämistehtävässä parhaiten osattiin karttatehtävästä poiketen Syyria ja Meksiko. Myös tässä tehtävässä Zimbabwe yhdessä Indonesian kanssa oli oppilaille haastavin. Tutkimuksessa ei todettu uutisten lukutiheyden vaikuttavan paikannimistön osaamiseen, mutta tehtävien välillä oli yhteisvaihtelua. Voidaan todeta, että oppilaiden maailmankuva on jokseenkin vääristynyt ja osa maapallon alueista tunnetaan muita paremmin. Oppilaita tulisi kannustaa uutisten monipuoliseen seuraamiseen niin aiheiden kuin lähteiden osalta. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää apuna maantiedon opetuksen suunnittelussa ja oppilaiden maantieteellisen maailmankuvan kehittymisen tukemisessa.

Asiasanat: paikannimet, uutiset, maantieteellinen maailmankuva, peruskoulu

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

University of Turku
Faculty of Science and Engineering
Department of Geography and Geology

UTRIAINEN, TIIA: Place location knowledge of the world among 8th graders

Master's thesis, 40 pages, 4 appendix pages

20 ECTS, geography

Supervisor: Sanna Mäki

October 2018

According to the national curriculum of comprehensive school, learning place names and following current news should be included in geography studies during the 7th to 9th grade. These skills play a role in educating citizens that are proactive and committed to sustainable development. It has been stated in research literature that reading the news positively affects the place location knowledge of people. Thus, it is interesting and relevant to study how 8th graders follow the news, what is the level of their place location knowledge and how these two are linked. The material was collected with a form recording the students' habits of following the news, a map exercise measuring their place location knowledge and an exercise that measured their ability to connect a description to the correct country. The collected material was then quantitatively analysed. Almost 70 % of the 8th graders told that they follow the news on at least 1–2 days a week. A quarter of the boys and only about 9 % of the girls told they read the news daily. The Internet was clearly the most important channel for following the news for the youngsters. Of the 10 countries tested, Spain was the easiest to mark correctly on the map, Zimbabwe being the most difficult. The correct descriptions were most often connected with Syria and Mexico contrary to the map exercise. Zimbabwe together with Indonesia was the most difficult also in this exercise. In this study, following the news was not found to affect place location knowledge, but some covariation was found between the two exercises. It can be noted that the students' view of the world is slightly biased, and some areas of the world are known better than others. Students should be encouraged to read news of versatile topics and from several sources. The results of this research can be of benefit in planning geography education and supporting the development of students' geographic world view.

Keywords: place locations, news, geographic world view, comprehensive school

The originality of this thesis has been checked in accordance with the University of Turku quality assurance system using the Turnitin OriginalityCheck service.

Sisällys

Sisällys	4
1 Johdanto	1
2 Teoreettinen viitekehys	3
2.1 Maantieteellinen maailmankuva	3
2.2 Paikannimistön osaaminen	4
2.3 Uutismedioiden käyttö	9
2.4 Paikannimistön osaaminen perusopetuksen opetussuunnitelmissa 2004 ja 2014	13
3 Aineisto ja menetelmät	15
3.1 Otos	15
3.2 Aineiston tuottaminen	15
3.3 Aineiston käsittely	17
4 Tulokset	18
4.1 Vastaajien taustatiedot	18
4.2 Oppilaiden uutisten seuraamisen tavat	19
4.3 Valtioiden sijoittaminen kartalle	23
4.4 Valtion ja maantieteellisen tiedon yhdistäminen	25
4.5 Taustatekijöiden vaikutus tehtävissä onnistumiseen	27
5 Tulosten tarkastelu	29
6 Johtopäätökset	36
Lähteet	38
Liitteet	41

1 Johdanto

Peruskoulun maantieto on akateemisen maantieteen tavoin monialainen oppiaine, joka tähtää maailman monimuotoisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Maantieteellinen ymmärrys, ja osana sitä paikkojen sijainnin hahmottaminen, edesauttavat oman itsen sekä ihmisen ja luonnon ja toisaalta ihmisten välisten vuorovaikutus- ja riippuvuussuhteiden ymmärtämistä (Drake 1987). Tieto paikkojen sijainnista yhdistettynä muuhun maantieteelliseen tietoon alueesta mahdollistaa laaja-alaisen ymmärryksen ja esimerkiksi mediassa uutisoitavien tapahtumien syiden ja seurausten pohtimisen aluekohtaisesti ja kriittisesti. Maailman hahmottaminen kokonaisuutena globalisaation myötä kutistuneessa maailmassa ja ymmärrys siitä, miten paikka vaikuttaa kulttuuriin ja talouteen, on välttämätöntä, ei ainoastaan maantieteilijöille vaan kaikille (Drake 1987).

Maailman paikannimistön osaamista on tutkittu jo vuosikymmenien ajan eri puolilla maailmaa ja sen heikko taso onkin kirvoittanut niin kansallisia uutiskohuja (Helgren 1983) kuin saanut myös suomalaiset tutkijat selvittämään osaamisen tasoa (Raento & Hottola 2005). Käsillä olevan tutkimuksen kannalta kiinnostavat tutkimukset ovat käsitelleet niin lapsia, nuoria kuin maantieteen sekä kasvatustieteiden opiskelijoitakin eikä paikkojen hallinnassa ole ollut erityisesti kehumista. Useissa tutkimuksissa (mm. Herman 1985; Cross 1987; Torrens 2001; Raento & Hottola 2005) on myös huomattu sukupuolien välinen ero maailman paikannimistön osaamista mittaavissa tehtävissä. Pojat ja miehet ovat pärjänneet tehtävissä tyttöjä ja naisia paremmin.

Nuorten tapoja seurata uutisia on tutkittu melko runsaasti 2000-luvun aikana. Monille nuorille uutisten lukeminen on tapa kuluttaa aikaa ja välttää tylsyyttä tai se tarjoaa keinon rentoutua (Qayyum ym. 2010). Nguyen ja Western (2007) sekä Qayyum ym. (2010) totesivat tutkimuksissaan, että Internetin käytön laajentumisesta huolimatta perinteiset mediat olivat edelleen suosittuimpia uutislähteitä muun muassa mielletyn luotettavuuden tai käytännöllisyyden vuoksi. Nguyen ja Western (2007) esitti tutkimuksessaan kuitenkin hypoteesin, jota tutkimustulokset myös tukivat, että parempi pääsy Internetiin lisää nettiutisten lukemista. Internetin ja sosiaalisen median merkityksen kasvu uutisten lukemisessa on tuotu 2000-luvun jälkipuoliskon tutkimuskirjallisuudessa vahvasti esille (Nguyen 2012, Cortesi & Gasser 2015, Bright 2016, Beam ym. 2017). Onkin oletettavaa, että erityisesti nuoret käyttävät nyt vuonna 2018 suurimmassa määrin nettiä seuraamiensa uutisten lähteenä, sillä mobiiliverkkoyhteydet ovat parantuneet, halventuneet ja päätyneet lähes jokaisen puhelimeen. Tällöin nettiutiset ovat jatkuvasti aivan käden ulottuvilla. Tästä johtuen tässä tutkimuksessa keskitytään erityisesti nuorten internet-uutislähteiden käyttöön.

Uutisten seuraaminen mahdollistaa ajan tasalla pysymisen niin paikallisissa, kotimaan kuin maailmankin tapahtumissa ja tämä on niin ikään aiheellista kaikille kansalaisille. Uutisten seuraamisen on todettu vaikuttavan positiivisesti ihmisten tietoon vieraista maista ja paikoista ja tätä kautta parantavan myös heidän asenteitaan kyseisiä paikkoja kohtaan (Perry 1990). Tiedostavien ja aktiivisten, kestävästä kehitystä tukevien kansalaisten kasvattamiseksi on siis tärkeää tukea nuorten paikannimistön osaamista sekä uutisten lukemista. Lisäksi on todettu, että aktiivisempi uutisten lukeminen tai muun maantieteeseen liittyvän median seuraaminen on ollut yhteydessä parempaan paikannimistön osaamiseen (mm. Cross 1987; Hennerdal 2016).

Yläkoululaisista kahdeksaluokkalaiset valittiin tutkimuksen kohteeksi sillä perusteella, että heille on kertynyt maantiedon opintoja vuoden ajalta myös yläkoulusta alakoulun 5.–6. luokan maantiedon ja biologian yhdistetyn oppiaineen lisäksi. Vaikka tutkimuksen kohteena olevat kahdeksaluokkalaiset kuuluvatkin vielä vuoden 2004 opetussuunnitelman piiriin, kuuluu heillekin opetussuunnitelman mukaan paikannimistön ja maantieteellisen maailmankuvan kehittäminen sekä ajankohtaisten asioiden ja uutisten seuraaminen. Tutkimustulokset eivät siis linkity ainoastaan vanhaan opetussuunnitelmaan, vaan ovat hyvin käsiteltävissä myös uuden opetussuunnitelman kontekstissa, koska samat tavoitteet uutisseurannasta ja paikkojen ja alueiden tuntemisesta esiintyvät molemmissa opetussuunnitelmissa.

Sekä vanha perusopetuksen opetussuunnitelma vuodelta 2004 (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004) että uusi vuoden 2017 syksystä alkaen peruskoulun yläluokilla asteittain käyttöön otettava perusopetuksen opetussuunnitelma (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014) sisältävät mainintoja oppilaiden maailmankuvan ja paikannimistön kehittymisestä sekä ajankohtaisten asioiden ja uutisten seuraamisen tukemisesta ja sisällyttämisestä opetukseen. Näin ollen on relevanttia tutkia, miten yläkoululaiset hallitsevat maailman paikannimistöä ja millä tavoin he seuraavat uutisia. Tutkimus tuo lisää ymmärrystä siihen, millaisia uutisten ja median seuraamisen tapoja yläkoululaisilla on ja minkälainen vaikutus niillä on oppilaan paikannimistön osaamiseen ja maailmankuvan rakentumiseen. Täten voidaan saavuttaa käsitys siitä, miten oppilaiden paikannimistön osaamista voidaan parantaa maantiedon opetuksen piirissä ja toisaalta oppilaiden muun arkielämän toimia tukemalla. Tutkimus tukee opettajuuden kehittymistä ja antaa vinkkejä sekä valmiuksia alan opettajille ja opettajiksi opiskeleville opetussuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseksi.

Tutkimuksella vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millä tavoin kahdeksaluokkalaiset seuraavat uutisia?

2. Miten hyvin kahdeksaluokkalaiset osaavat asettaa uutisissa esiintyneitä paikkoja maailmankartalle? Miten hyvin he osaavat yhdistää valtion luonnehdinnan oikeaan valtioon?
3. Miten uutisten seuraamisen tavat vaikuttavat paikannimistön osaamiseen ja valtion ja sen luonnehdinnan yhdistämiseen?

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Maantieteellinen maailmankuva

Maailmankuvan voidaan kuvailla olevan sanallisten ja kuvallisten symbolien rakentama mentaalinen representaatio ulkoisesta todellisuudesta ja omasta minästä sekä näiden välisestä suhteesta (Takala 1982). Se on siis henkilön mielikuvien rakennelma, joka on muodostunut yksilön tiedoista, kokemuksista ja asenteista (Kaivola & Rikkinen 2003: 88). Maailmankuvaan kuuluu niin spatiaalinen kuin temporaalinen ulottuvuus, joista spatiaalista ulottuvuutta on jokseenkin helpompaa tutkia (Takala 1982: 4–5).

Osana yleistä, monta eri osa-aluetta sisältävää maailmankuvaa, maantieteellinen maailmankuva taas sisältää yksilön käsitykset tiloista, paikoista ja alueista sekä niiden olosuhteista ja ilmiöistä (Kaivola & Rikkinen 2003: 88). Takala (1982: 40) toteaa, että maantieteellinen maailmankuva on maailmankuvan osa-alueista selkeästi sellainen, johon voidaan peruskouluopetuksella vaikuttaa. Kouluopetuksen lisäksi maantieteellisen maailmankuvan rakentamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat kielen ja kuvien avulla välittyvä lapsuuden varhainen tieto, omiin havaintoihin ja arkikokemuksiin perustuva tieto, ympäristössä liikkuminen ja matkustaminen sekä tiedotusvälineet (Takala 1982: 44–52). Tiedotusvälineisiin liittyen on merkityksellistä, minkä verran ja minkä laatuista sisältöä välitetään. Se, miten paljon tietoa oman kokemuspiirin ja asuinalueen ulkopuolisista paikoista saadaan, riippuu taas kyseessä olevien paikkojen koosta sekä niiden etäisyydestä suhteessa omaan asuinpaikkaan (Rikkinen 1997). Pienistä paikoista informaatiota välitetään vähemmän kuin suurista, ja lähellä olevista enemmän. Toisaalta kaukana olevista suurista paikoista saadaan usein enemmän tietoa kuin pienistä lähellä olevista paikoista. Myös Kaivolan ja Rikkisen (2003: 89) mukaan media vaikuttaa yhä enemmän maantieteellisen maailmankuvan kehittymiseen ja tuo keskusteluun myös internetin sekä mobiiliteknologian vaikutuksen.

Uutisten lukeminen tai katsominen kuuluu monien ihmisten arkipäiväiseen elämään, eivätkä he näin ollen vältty maantieteeltä päivittäisessä elämässään, koska kaikilla uutisilla on maantieteellinen viitekehys (Rikkinen 1997). Ilman

kehittyneitä spatiaalista representaatiota ajankohtaisista uutisista saatava tieto ei ole mielekäs, koska nimettyjä paikkoja ei pystytä asettamaan omassa mielessä kartalle (Takala 1982: 44). Eritoten erilaisissa maailman kriisitilanteissa selkeä spatiaalinen representaatio on hyödyksi tilanteen syiden ja seurausten ymmärtämisessä. Selkeä spatiaalinen representaatio mahdollistaa maiden sijaintien hahmottamisen suhteessa toisiinsa sekä esimerkiksi maailman eri osissa vallitseviin ilmasto-olosuhteisiin. Maantieteen opetuksen tehtävänä on auttaa tässä ja luoda tarpeeksi selkeä kehys ja luokittelurunko, jonka avulla paikkoja osataan asettaa kartalle eikä informaatiotulva johda kaaokseen lukijan päässä (Rikkinen 1997).

Lasten ja nuorten maantieteellistä maailmankuvaa tutkitaan pääasiallisesti mentaalikarttojen avulla (Takala 1982; Rikkinen 1997; Kaivola & Rikkinen 2003; Cantell ym. 2007). Vaikka mentaalikartat eivät ole käsillä olevan tutkimuksen kohteena, on syytä tehdä mentaalikarttatutkimuksen piiristä muutamia huomioita, jotka linkittyvät myös tämän tutkimuksen tulosten tulkintaan. Mentaalikarttoja arvioitaessa on todettu viisi tekijää, jotka vaikuttavat mentaalikartasta ilmenevään maantieteelliseen maailmankuvaan (Takala 1982; Rikkinen 1997; Kaivola & Rikkinen 2003; Cantell ym. 2007). Nämä tekijät ovat läheisyysfaktori, pinta-alafaktori, muotofaktori, kulttuurifaktori ja ajankohtaisuusfaktori. Läheisyysfaktorilla tarkoitetaan sitä, että omaa asuinpaikkaa lähellä olevat alueet ovat usein keskipisteenä ja korostuneena mentaalikartoissa ja lähialueilta osataan nimetä enemmän paikkoja. Pinta-alafaktori puolestaan viittaa siihen, että suuret alueet mainitaan kartoissa pieniä useammin. Muotofaktorin mukaan erikoisen muotoiset alueet, kuten saappaan mallinen Italia, painuvat hyvin mieleen, samoin kuin rannikkoalueet sisämaita paremmin. Kulttuurifaktoriin liittyy esimerkiksi länsimaisten ja rikkaiden teollisuusvaltioiden todennäköisempi mainitseminen. Ajankohtaisuusfaktori puolestaan liittyy viimeaikaisen uutisoinnin kohteena ja muuten mediassa esillä olleisiin paikkoihin. Suomalaisten nuorten kontekstissa on siis tyypillistä, että mentaalikartat ovat eurosentrisiä sijoittelultaan ja Euroopan maita ja paikkoja osataan nimetä niin sanottuja kaukomaita paremmin.

2.2 Paikannimistön osaaminen

Maailman paikannimistön osaamisen heikko taso eri ikäisten ihmisten keskuudessa on ollut esillä tutkimuskirjallisuudessa jo vuosikymmenien ajan. Välinpitämättömyys tätä maantieteen osa-alueetta kohtaan nousi Yhdysvalloissa kansalliseksi uutiseksi 1980-luvun alkupuolella, kun Miamin yliopistossa maantieteen opettajana työskennellyt David M. Helgren teetti opiskelijoillaan paikannimistötestin (Helgren 1983). Testin tulokset hämmästyttivät niin Helgrena kuin suurempaakin yleisöä tulosten päädyttyä iltapäivälehtien

sivuilla. Esimerkiksi 37,5 prosenttia 128 vastaajasta ei osannut asettaa Japania maailmankartalle. Vastaavat lukemat Amazonian ja Sahelin osalta olivat 57 % ja 82 %. Miamin yliopistossa opiskelevista 8,5 % ei osannut asettaa Miamia kartalle.

Jo ennen Helgreniä esimerkiksi Wise (1975) huomasi myös maantieteen opiskelijoiden taitamattomuuden maailman paikannimistön suhteen. Kahtena eri vuonna yhteensä 38 tulevaa maantieteen opettajaa tekivät testin, jossa tarkoituksena oli nimetä, missä maassa heille esitetyn listan kaupungit sijaitsevat. Kaupunkien lista oli muodostettu muutamaa vuotta aiemmin keräämällä 75 New York Times -lehdessä vuosina 1960–1969 eniten esillä ollutta kaupunkia. Tässä tehtävässä vastaajat osasivat esimerkiksi Lontoon, Ateenan, Moskovan, Rooman ja Tokion hyvin. Toisaalta esimerkiksi Kuala Lumpur, Accra, Kathmandu ja Dar es Salaam olivat vastaajille haasteellisia eikä valtiota osattu nimetä kovinkaan hyvin. Vain neljäsosa osasi nimetä, missä maissa Nicosia ja Damaskos sijaitsevat, vaikka niiden näkyvyys uutisissa oli ollut laaja. Tämän perusteella paikkojen näkyvyys mediassa ei merkittävästi vaikuttaisi osaamiseen ja Helgrenin (1983) mukaan paikannimistöä kohtaan ollaan välinpitämättömiä.

Myös Herman (1985) perehtyi nimenomaisesti opettajiksi opiskelevien paikannimistön osaamisen tasoon. Vastaajien tuli merkitä kartalle 10 paikkaa, jotka olivat olleet esillä mediassa tutkimuksen aikaan. Tutkimukseen osallistuneista 254 alaluokkien opettajaksi opiskelevista noin kaksi kolmasosaa ei osannut merkitä lähes yhtään paikkaa oikein. Tutkimukseen osallistui lisäksi 28 ylemmän asteen yhteiskuntaopin opettajaksi opiskelevaa. Yhteiskuntaopin piiriin kuuluu ainakin Yhdysvaltojen koulutusjärjestelmässä maantiedon aihealueita. He pärjäsivät tehtävässä huomattavasti paremmin: heillä keskimääräinen oikeiden vastausten määrä oli 7,54, kun alaluokkien opettajaksi opiskelevilla se oli 3,26 mahdollisesta kymmenestä. Myös Cross (1987) huomasi, että kasvatustieteen opiskelijat ja opettajaksi suuntautuvat pärjäsivät huonoiten verrattaessa eri alojen yliopisto-opiskelijoiden paikannimistön osaamista.

Paikannimistön osaamisen tasoon vaikuttavia tekijöitä on tutkittu tarkemminkin ja tutkimuksen vastaajilta on kerätty esimerkiksi uutisten seuraamiseen liittyviä taustatietoja toisin kuin Wisen (1975) tutkimuksessa. Cross (1987) suoritti tutkimuksen yhteensä 879 yliopisto-opiskelijalla alue- ja kulttuurimaantieteen johdantokurssin ensimmäisellä tapaamiskerralla kahtena peräkkäisenä vuotena. Tehtävänä osallistujilla oli sijoittaa 11 uutisissa esillä ollutta maata maailmankartalle. Tutkimuksen mukaan massamedian käytöllä on selkeä vaikutus paikannimistön osaamiseen. Vähemmän kuin kerran viikossa koti- ja ulkomaan uutisia lukevista 41 % osasi merkitä kartalle vain kaksi valtiota. Oikeiden vastausten määrä suureni, mitä enemmän sanomalehtiä

luettiin. Crossin mukaan myös tv-uutisten seuraamisella oli positiivinen vaikutus tehtävässä menestymiseen. Tutkimuksessa tehtiin myös huomio, jonka mukaan opiskelijat, joiden pääasiallisena uutislähteenä on sanoma- ja aikakauslehdet, osasivat yleisimmin merkitä vähintään puolet valtioista oikein. Sen sijaan ystäviin ja tuttaviiin luottaminen uutislähteenä tuotti heikoimmat tulokset: yli puolet osallistujista, jotka vastasivat tuttavien olevan heille merkittävin uutislähde, vastasi oikein alle neljännekseen tehtävän kohdista. Myös Hennerdal (2016) totesi uutisten lukemisen olevan tilastollisesti merkitsevä tekijä paikannimistön osaamisessa ruotsalaisia peruskoululaisia koskevassa tutkimuksessaan. Irlantilaisia koululaisia käsittelevässä tutkimuksessa puolestaan tultiin siihen tulokseen, että sanomalehtien lukemisella ja radion kuuntelemisella ei ollut merkittävää vaikutusta paikannimistön osaamiseen (Torrens 2001). Paikkojen kartalle sijoittamiseen vaikutti myönteisesti kuitenkin maantieteeseen liittyvien televisio-ohjelmien seuraaminen.

Herman (1985), Cross (1987), Torrens (2001), Raento ja Hottola (2005) sekä Hennerdal (2016) ovat tutkimuksissaan todenneet miesten ja poikien pärjäävän naisia paremmin paikannimistöön liittyvissä tehtävissä. Esimerkiksi Crossin (1987) tutkimuksessa miesten keskiverto tulos oli monta pistettä naisten tulosta parempi. Raennon ja Hottolan (2005) tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten lukiolaisten ja yliopistomaantieteen alkuvaiheen opiskelijoiden tietämystä Yhdysvalloista. Tutkimus muodostui kahdesta vaiheesta, yleistietoa käsittelevästä tehtävästä sekä karttatehtävästä, jossa ensimmäisessä vaiheessa esiintyneet paikat tuli sijoittaa kartalle. Molemmissa osioissa miehet menestyivät naisia paremmin. Kaikista lukiolaisista jopa puolet sijoitti paikkoja Yhdysvaltojen rajojen ulkopuolelle, mutta miesvastaajista näin teki vain yksi viidesosa. Valtaosa lukiolaisten heikoimmista vastauksista kuului naisosallistujille. Myös tässä yhteydessä on syytä pohtia maantiedon tai maantieteen kouluopetuksen tulevaisuutta, sillä maantiedettä opiskelemissa on enemmän naisia ja monet heistä ovat suuntautumassa opettajiksi. Tämä kehityskulku voi siten johtaa paikannimistön heikon tason ja sen aiheuttaminen ongelmien kertautumiseen, kun yläkoulujen ja lukioiden opettajillakaan ei ole riittävää ymmärrystä ajankohtaisten paikkojen sijainnista.

Self ym. (1992) pyrkii selittämään spatiaaliseen kyvykkyyteen liittyviä sukupuolieroja kolmella eri mallilla. On kuitenkin muistettava, että paikkojen sijainnin hahmottaminen sekä paikannimistön oppiminen ja osaaminen on vain osa spatiaalisen osaamisen kokonaisuutta. Siitä huolimatta Selfin ja muiden näkemykset voivat tarjota yhden lähtökohdan myös paikannimistön osaamisessa esiintyvien sukupuolierojen tasoittamiseen esimerkiksi kouluopetuksen piirissä. Ensimmäinen malleista on puutteellisuusteoria (*deficiency theory*). Sillä viitataan sukupuolten välisiin eroihin aivojen rakenteessa ja esimerkiksi hormonaalisessa toiminnassa. Toisena esitellään

eroavaisuusteorian (*difference theory*). Sen tärkeänä toimintamekanismina on sukupuolten väliset sosiokulttuuriset erot, jotka ilmenevät kokemuksissa, koulutuksessa ja odotuksissa. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi vanhempien ja instituutioiden, kuten koulun, esittämiä odotuksia lasta ja nuorta kohtaan hänen kehityksensä eri vaiheissa sekä toisistaan poikkeavia tapoja opettaa tyttöjä ja poikia tai tyttöjen ja poikien ohjaamista erilaisiin opintoihin sukupuolen perusteella. Kolmantena esitetään tehottomuusteoria (*inefficiency theory*), joka ilmenee osaltaan samoin perustein kuin edellinen eroavaisuusteoria. Sen ajatuksena on, että sukupuolten välillä ei ole lähtökohtaisesti merkittävää eroa spatiaalisessa kyvykkyydessä, mutta suorituskyky- ja käyttäytymismittarit suosivat miehiä spatiaalisuuteen liittyvissä tehtävissä. Suosimisen taas ajatellaan johtuvan yhteiskuntaan ja kulttuuriin nojaavista odotuksista, jotka eivät kannusta naisia kehittämään näitä taitoja itsessään. Torrensin (2001) näkemys sukupuolten välisen spatiaalisen kyvykkyyden eroista on se, että ne eivät voi selittyä vain biologisista lähtökohdista käsin, vaan siihen vaikuttaa omat aistikäsitykset ympäröivästä maailmasta. Myös Self ja muut (1992) tyrmää ajatuksen dikotomisesta lähestymistavasta ja peräänkuuluttavat niin biologian kuin sosiokulttuuristenkin tekijöiden huomioimista ja näitä yhdistävää tutkimusta.

Samankaltaisten tekijöiden on havaittu vaikuttavan paikannimistön osaamiseen kuin mentaalikarttojenkin ulkomuotoon ja tarkkuuteen. Torrensin (2001) tutkimukseen mukaan otettujen paikkojen valintaan vaikutti suuri joukko erilaisia tekijöitä, kuten maan tai kaupungin koko, sijainti, esilläolo mediassa, kehittyneisyysaste ja geopoliittinen tilanne. Parhaiten kartalle osattiin sijoittaa maat ja paikat, jotka sijaitsivat lähellä omaa asuinpaikkaa tai maamassojen reunoilla, olivat saaria tai pinta-alaltaan suuria, olivat kehittyneitä maita ja joissa oli vakaa geopoliittinen tilanne. Edellä mainituista vain vakaa geopoliittinen tilanne parantavana vaikutuksena maan sijainnin osaamiseen oli alustavan oletuksen vastainen, sillä epävakaa tilanteen ajateltiin kiinnittävän enemmän huomiota paikkaan, jolloin se myös osattaisi paremmin. Medianäkyvyyden ei kyseisessä tutkimuksessa todettu vaikuttavan paikkojen sijainnin osaamiseen.

Myös Raennon ja Hottolan (2005) tutkimuksessa isot paikat osattiin pieniä paremmin ja vastaavasti rannikolla sijaitsevat paikat sisämaan kohteita paremmin. Kongin ja muiden tutkimuksessa (1994) singaporelaisten opiskelijoiden mentaalikartoissa oli niin kutsutun läheisyysfaktorin mukaisesti merkitty eniten Singaporen lähialueen maita, kuten Indonesia ja Thaimaa. Kulttuurifaktoria taas edustaa esimerkiksi Kiina, Intia ja Iso-Britannia. Kiinalais- ja intialaistaustaisia asukkaita on Singaporessa paljon ja Iso-Britannia on toiminut Singaporen siirtomaavaltana. Esimerkkinä muotofaktorista kyseisessä tutkimuksessa voi toimia Egyptin, Madagaskarin ja

Etelä-Afrikan osaaminen huomattavasti muita Afrikan maita paremmin niiden rannikkosijainnin johdosta.

Eräässä tutkimuksessa, jossa tutkittiin ruotsalais- ja australialaislapsia, huomattiin niin ikään läheisyysfaktorin vaikutus, kun tehtävänantona oli listata kymmenessä minuutissa niin paljon maita kuin muistaa (Reynolds ja Vinterek 2016). Ruotsalaisilla lapsilla valtaosa listatuista maista oli Euroopan maita, kun taas australialaislasten osaaminen keskittyi Aasiaan. Tutkittujen ikä oli 7–11 vuotta, ja nimettyjen maiden määrä kasvoi vain muutamista yli kahteenkymmeneen tarkasteltaessa vastaajia nuorimmista vanhimpiin. Uudet opitut maat olivat kuitenkin pitkälti samoista maaryhmistä, esimerkiksi Euroopan maita, joista osattiin jo entuudestaan nimetä useita paikkoja.

Lasten ja nuorten paikannimistön osaamisen ymmärtäminen on tärkeää, jotta voidaan ymmärtää heidän käsityksiään paikasta ja maailmankuvasta (Reynolds & Vinterek 2016). Paikkaan liittyvän tiedon kehittymistä ei täysin ymmärretä, mutta ainakin lasten paikannimistön osaamiseen ja oppimiseen vaikuttavat kiinteästi lapsen omat kokemukset. Esimerkiksi matkakohteet, sukulaisten asuinpaikat, median käytön tavat ja jopa satunnaiset kuvat vaikkapa luokkahuoneessa ovat yhteydessä osaamiseen. Näin ollen tietäminen ja tunteet ovat yhteydessä toisiinsa ja tunnepitoisen linkin luomiseen pyrkiminen tai oppilaiden omien kokemusten hyödyntäminen opetuksessakin lienee aiheellista pyrittäessä kohti parempaa osaamistasoa. Myös Torrens (2001) huomioi matkustuskokemuksen vaikuttavan positiivisesti nuorten paikannimistön osaamiseen. Toisaalta Crossin (1987) yliopisto-opiskelijoita käsittelevässä tutkimuksessa matkustuskokemuksella ei todettu olevan vaikutusta paikannimistön osaamiseen. On toki huomioitava, että Reynoldsin ja Vinterekin tutkimuksessa tutkimuskohteena oli pienet lapset eikä tarkoituksena ollut merkitä maita kartalle, mikä on haastavampaa kuin pelkkä luettelointi.

Monissa paikannimistön osaamista tutkineissa artikkeleissa (mm. Wise 1975; Herman 1985; Torrens 2001; Raento & Hottola 2005; Reynold & Vinterek 2016) on pohdittu paikannimistön osaamisen tärkeyttä sekä keinoja sen parantamiseen. Paikkojen osaamisen merkityksestä keskusteltaessa esiin nousevia teemoja ovat esimerkiksi välinpitämättömyyden väheneminen toisia maita ja niiden ihmisiä kohtaan, suvaitsevaisuuden lisääntyminen, niin ekologisen kuin sosiaalisen kestävän kehityksen arvojen välittäminen sekä globaalistuvan maailman ymmärtäminen ja esimerkiksi sen laajenevilla työmarkkinoilla pärjääminen. Parantamiskohteita on tuotu esille vuosikymmenien ajan, mutta niillä ei vaikuta olleen tarvittavan vahvaa vaikutusta. Torrens (2001) arvioi sen johtuvan siitä, että mekanismeja, jotka spatiaalisiin kykyihin ja paikkojen oppimiseen vaikuttavat, ei tunneta läpikotaisin. Mahdollisiksi keinoiksi parantaa lasten ja nuorten paikannimistön osaamista kouluopetuksesta käsin esitetään muun muassa huomion lisäämistä

oppilaiden yleiseen karttaosaamiseen sekä oppilaille tuntemattomiin alueisiin, jotka vääristävät maailmankuvaa, viihteen ja populaarikulttuurin hyödyntämistä opetuksessa sekä uutisten ja muun mediasisällön tuomista paljon aiempaa tiiviimmin osaksi opetusta (Wise 1975; Herman 1985; Torrens 2001; Raento & Hottola 2005; Reynold & Vinterek 2016).

Cross (1987) totesi uutisten lukemisen parantavan paikannimistön osaamista merkittävästi. Suuri osa vähemmän kuin kerran viikossa uutisia lukevista osasi merkitä oikein vain kaksi valtiota yhdestätoista. Samassa tutkimuksessa selviää kuitenkin myös se, että vain noin puolet vastaajista lukee lehtiä ja että vain kymmenesosalle lehdet olivat tärkein uutislähde. Tämä johdattaa tutkimaan tarkemmin, millä tavoin ja kuinka paljon ihmiset - ja tämän tutkimuksen puitteissa erityisesti nuorempi ikäluokka - käyttää eri uutismedioita.

2.3 Uutismedioiden käyttö

Media- ja informaatiotutkimuksen piirissä on tutkittu ihmisten uutismedioiden käyttötapoja ja niiden voi huomata muuttuneen erityisesti internetin vaikutuksesta 2000-luvun kuluessa. Niin sanotun perinteisen median eli sanomalehtien, aikakauslehtien, television ja radion ohelle uutistarjontaa on tullut runsaasti internetiin.

Vielä 2000-luvun alkupuoliskolla nettiuutisten käyttäjämäärä oli pieni eikä sen kasvu ollut varmaa. Nguyen ja Western (2007) tutkivat internet-uutisten käytön omaksumista innovaatioiden leviämisen näkökulmasta, sillä nettiuutiset on voitu nähdä uutena innovaationa perinteisen median rinnalla. Innovaation omaksumiseen vaikuttaa esimerkiksi sen suhteellinen etu verrattuna muihin samankaltaisiin palveluihin tai tuotteisiin, yhteensopivuus henkilön aiempien kokemusten ja arvojen sekä tarpeiden kanssa, helppo testattavuus ja monimutkaisuus (Rogers 2003).

Olisi siis oletettavaa, että esimerkiksi internet-uutisten maksuttomuus, helppo etsittävyys sekä muun tieto- ja viestintäteknologian käytön ohella vähäiset teknisen osaamisen vaatimukset johtaisivat nettiuutisten käytön omaksumiseen hyvinkin ripeästi. Nguyenin ja Westernin (2007) tutkimus kuitenkin osoitti, että koko tutkimusjoukossa perinteistä mediaa suosittiin internet-lähteitä enemmän ja merkittävimpiä uutislähteitä ihmisille olivat siten edelleen televisio, radio ja sanomalehdet. Toisaalta, kolme neljäsosaa internetiä ylipäätään käyttävistä vastaajista luki myös uutisia ainakin joskus netissä ja kolmasosa useita kertoja viikossa. Myös Qayyum ym. (2010) totesi kvalitatiivisessa tutkimuksessaan, että 18–25-vuotiaat nuoret aikuiset suosivat enemmän muita kuin internet-lähteitä. Vain kaksi vastaajaa kahdestakymmenestä arvotti internetin ensisijaiseksi uutisten seuraamisen

kanavakseen. Useimmille televisio ja sanomalehdet olivat tärkeimpiä lähteitä. Vaikka internet-utiset eivät olleet ensisijainen lähde monellekaan, kävi kuitenkin ilmi, että valtaosa vastaajista käyttää joskus myös internetiä uutisten lukemiseen muiden lähteiden ohella. Lisäksi tutkimuksessa todettiin, että uutisten lähde ei välttämättä ole kovinkaan tärkeä nuorille aikuisille, vaan ensiarvoista on, että uutisia saa luettua ja seurattua ylipäättään jostakin. Toisaalta internetin ja sosiaalisen median merkityksen kasvu uutislähteenä on myös tuotu kirjallisuudessa esille ja todettu niiden olevan nykyisin yksiä tärkeimmistä väylistä uutisten seuraamiseen (Nguyen 2012, Cortesi & Gasser 2015, Bright 2016, Beam ym. 2017).

Yksilön uuden innovaation omaksumisen nopeuteen vaikuttaa persoonallisuus, yksilöiden välinen sekä massakommunikaatio-käyttäytyminen ja sosioekonominen status (Rogers 2003). Nguyen ja Western (2007) vahvisti tutkimuksessaan käsityksen, että sosioekonomisesti parempitaustaiset ja erilaisessa sosiaalisessa tilanteessa olevat, kuten korkeammin koulutetut, parempituloiset ja nuoremmat, henkilöt lukevat nettiuutisia muita enemmän. Nguyen (2012) toteaa myös sosioekonomisen taustan vaikuttavan nettiuutisten käyttämiseen. Tutkimuksessa argumentoidaan vahvasti sen puolesta, että pelkät teknologiset tekijät eivät vaikuta internetin käyttöönottoon informaation lähteenä eikä näin ollen ole sopivaa olettaa, että erot digitaalisten informaatiolähteiden käytössä tasoittuvat ajan kuluessa ikään kuin itsestään. Myös Casero-Ripollés (2012) huomasi demografisten muuttujien vaikuttavan yleisesti uutisten lukemiseen sekä nettiuutisten seuraamisen määrään suhteessa muihin medioihin. Tämän espanjalaisutkimuksen mukaan 16–30-vuotiaiden nuorten sanomalehtien lukeminen on vähentynyt. Päivittäisen lehtien lukemisen sijaan valtaosa vastaajista valitsee uutislähteekseen sosiaalisen median kanavia. Aiemmassa nettiuutisten lukemista ja sosiaalisen median yhteyttä tarkastelleessa tutkimuksessa todettiin, että esimerkiksi Facebookia hyödynnetään pääasiallisesti vain yhteydenpitoon ystävien kanssa. Sillä ei ole nuorten aikuisten keskuudessa asemaa uutisten seuraamisessa muutamia hyvin satunnaisia ystävien jakamia uutislinkkejä lukuun ottamatta (Qayuum ym. 2010). Sosioekonomisen taustan lisäksi lähteen saavutettavuus, luotettavuus ja uskottavuus, raportoinnin kattavuus, totutut tavat ja perheen vaikutus ovat erityisen tyypillisiä tekijöitä uutislähteen valinnassa (Raeymaeckers 2004; Nguyen & Western 2007; Qayuum ym. 2010).

Facebook on maailman toiseksi vierailuin sivusto Google-hakupalvelun jälkeen ja käytetyin sosiaalisen median sivusto (Beam ym. 2017). Tuoreimmat tutkimukset valaisevatkin internetin ja sosiaalisen median käyttöä suhteessa uutisten lukemiseen jo hyvin eri tavalla. Tutkimus on pureutunut ihmisten tapoihin käyttää sosiaalista mediaa yhä useammin osana uutisten lukemistaan ja tarkastellut tämän mahdollisesti aiheuttamia haasteita sekä positiivisia puolia (Cortesi & Gasser 2015, Bright 2016, Beam 2017). Sosiaalinen media on

monille jo tärkein tai ainakin yksi tärkeimmistä uutisten tavoittamisen kanavista (Cortesi & Gasser 2015, Bright 2016). Sen vuoksi on relevanttia tutkia ja pohtia sitä, millaisia uutisia sosiaalisen median kanavissa tulee vastaan ja eroaako tämä uutiskattaus jotenkin uutissivustojen tarjonnasta.

Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty ristiriitaisia näkemyksiä siitä aiheuttaako uutisten seuraaminen sosiaalisen median kautta luettavan uutisvalikoiman kapenemista vai laajentumista (Cortesi & Gasser 2015, Bright 2016, Beam ym. 2017). Homogeeninen kontaktiverkosto sosiaalisen median kanavissa sekä sivustojen algoritmit voivat aiheuttaa sen, että henkilö kohtaa vain tietyn tyyppisiä uutisia. Tämä voi vinouttaa ihmisen poliittista käyttäytymistä ja päätöksentekoa, näkemyksiä maailmasta ja esimerkiksi rikollisuuden määrästä, koska luetut uutiset vahvistavat jo olemassa olevia uskomuksia tai tiettyjen aihealueiden uutisia ei tule sosiaalisen median kautta juurikaan vastaan. Toisaalta on argumentoitu sen puolesta, että sosiaalisen verkoston koostuessa eri yhteyksistä tutuista ihmisistä, kuten ystävistä, sukulaisista ja kollegoista, henkilö altistuu uutisille, joita ei muuten tulisi lukeneeksi.

Beam ym. (2017) toteaa monimuotoisen sosiaalisen verkoston lisäävän uutisten jakamista Facebookissa. Tässä yhteydessä puhutaan niin kutsutusta kontekstin murtumisesta (*context collapse*), jolla tarkoitetaan moninaisen yleisön liittymistä yhtenäiseksi, kun he muodostavat yhden henkilön Facebook-verkoston. Tämä houkuttelee ihmisiä jakamaan sisältöjä, mukaan lukien uutisia, koska moninainen verkosto jakamisen yleisönä voidaan nähdä mahdollisuutena esimerkiksi itseilmaisuuksiin, sosiaalisen pääoman kasvattamiseen sekä poliittiseen osallistumiseen ja poliittisen tiedon kasvattamiseen. Mitä monipuolisempi henkilön Facebook-verkosto on, sitä enemmän hän myös lukee uutisia Facebookin kautta. Mikromotivaatiot uutisten jakamiseen sosiaalisessa mediassa on jaoteltu karkeasti kahteen luokkaan: statuksen parantamisen vuoksi jakamiseen sekä avuksi omaan ymmärtämiseen, mielipiteiden muodostamiseen ja keskusteluun (Bright 2016). Motivaatioiden aiheuttaman jakamiskäyttämisen seurauksia tutkiessaan Bright (2016) erittelee tekijöitä, jotka vaikuttavat uutisten jakamiseen. Uutisen sosiaalisen median jakoa lisäävät esimerkiksi uutisen sijoittelu uutissivuston etusivulla sekä aika, jonka uutinen on etusivulla. Uutisen aihe vaikuttaa jakamisen määrään. Onnettomuuksiin ja katastrofeihin, rikollisuuteen, politiikkaan ja urheiluun liittyviä uutisia jaetaan tutkimuksen mukaan verrattain vähän, kun taas avaruuteen, tieteeseen ja teknologiaan liittyviä uutisia jaetaan runsaasti. Jakojen määrä ei kuitenkaan kerro kyseisten uutisten lukijamäärästä. Esimerkiksi onnettomuus- ja katastrofiuutisia luetaan runsaasti, mutta niitä ei haluta jakaa sosiaalisessa mediassa. Toisaalta sosiaalihuoltoon liittyviä uutisia ei lähtökohtaisesti lueta erityisen paljon, mutta niitä jaetaan runsaasti. Tämän perusteella sosiaalinen media suodattaa uutisia eikä esitä samanlaista valikoimaa kuin uutissivustot itse. Tällöin sosiaalisen median välityksellä

uutisia seuraavat henkilöt voivat saada vääristyneen käsityksen ajankohtaisista tapahtumista.

Käytettäessä uutislähteiden sovelluksia älypuhelimissa nuoret altistuvat ainakin joillekin uutisille, koska uutisten näkeminen ei edellytä enää aktiivista etsintää, vaan sovellukset voivat lähettää ilmoituksia tuoreimmista uutisista (Cortesi & Gasser 2015). Sovellusten ilmoituksia ja syötteessä näkyviä uutisia on kuitenkin mahdollista muokata, joten tätä kautta tietoon tulevat uutiset voivat olla aiheiltaan yksipuolisia. Toisaalta nimenomaan nuorten internet-käyttäjyysuutisiin liittyen perehtynyt tutkimus totesi, että nuoret lukevat uutisia monipuolisesti eri lähteistä ja käyttävät eri kanavia erilaisten uutisten lukemiseen.

Nuoret ovat kiinnostuneita uutisista eivätkä suinkaan välinpitämättömiä ajankohtaisia asioita kohtaan (Qayuum ym. 2010; Casero-Ripollés 2012). Kiinnostus uutisia kohtaan vaikuttaa kuitenkin kasvavan iän myötä (Casero-Ripollés 2012). Nuorimmista 16–17-vuotiaista vastaajista pienempi osuus lukee uutisia päivittäin tai useita kertoja viikossa verrattaessa muutamiakin vuosia vanhempiin vastaajaryhmiin. Lisäksi lähes kaikkien uutismedioiden suosio kasvaa mitä vanhempaa vastaajaryhmää tarkastellaan. Vanhemmat vastaajat myös käyttävät nuorimpiin ikäryhmiin verrattuna useampia lähteitä uutisten seuraamisessa. Erityisesti nuoria itseään koskettavat uutiset koetaan tärkeiksi, mutta myös muiden ajankohtaisten asioiden seuraaminen tiedostetaan merkittäväksi osaksi niin kutsuttua kunnon kansalaisuutta (Mitchelstein & Boczkowski 2010; Qayuum ym. 2010; Casero-Ripollés 2012).

Nuorten ja nuorten aikuisten kiinnostus uutisia kohtaan ja nettiuutisten lukemisen yleistymisen ei kuitenkaan välttämättä ole suoraan yhteydessä laajaan ajankohtaisten asioiden hallintaan. Suosikkiaiheiksi uutisista luettavaksi nuorilla nousevat paikallisuutiset maailmanuutisten sijaan (Raeymaeckers 2004; Qayuum ym. 2010). Lisäksi erilaiset viihde- ja urheilu-uutiset ovat nuorille huomattavasti kiinnostavampaa luettavaa kuin talouden ja niin kansainvälisen kuin kansallisenkin politiikan aihepiirien uutiset (Raeymaeckers 2004). Qayuumin ym. (2010) tutkimuksessa maailmanuutiset kuitenkin mainittiin merkittävänä kiinnostuksen kohteena paikallisuutisten jälkeen. Myös kansallisten ja terveyteen liittyvien uutisten koettiin olevan tärkeitä ja kiinnostavia. Qayuumin ja Williamsonin (2014) mukaan taas 62 % internetiä käyttävistä nuorista lukee siellä uutisia myös ajankohtaisista ja poliittisistakin aiheista.

Paikallisuutisten suosiota perustellaan sen merkityksellisyydellä nuorille (Raeymaeckers 2004; Qayuum ym. 2010; Casero-Ripollés 2012). Nuoret siis haluavat lukea uutisia, jotka ovat relevantteja ja omaa elämää koskettavia. Uutisten lukemisen on todettu olevan nuorille myös suurelta osin vapaa-

ajanviettotapa, mahdollisuus rentoutua ja esimerkiksi tapa välttää tylsyyttä. Tyypillistä on lukea uutisia nimenomaisesti itseä kiinnostavista aiheista. Omiin harrastuksiin tai muun vahvan osaamisen ja mielenkiinnon kohteisiin liittyvät uutiset ovatkin nuorten suosiossa (Raeymaeckers 2004; Qayuum ym. 2010). Qayuum ja Williamson (2014) tuo myös esiin uutislähteen ja luettujen uutisten välisen suhteen. Juuri nuoria eniten kiinnostavia paikallisia uutisia luetaan mieluiten sanomalehdistä, koska niiden löytäminen internetistä koettiin jokseenkin haasteellisena ja määrä vähäisenä.

Uutisten seuraamisen ja lukemisen tapoihin liittyy monenlaisia kehityskulkuja ja nopeitakin muutoksia, ja eroavaisuuksia käyttäytymisessä on esimerkiksi eri ikäryhmien välillä. Tähän päivään mennessä on tultu jo pitkä matka 2000-luvun alun hitaista, pöydän ääreen sidotuista internet-yhteyksistä ja nettikahviloiden kulta-ajasta. Tilastokeskuksen (Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2017) mukaan alle 55-vuotiaista jo 94 %:lla on henkilökohtaisessa käytössään internet-yhteydellä varustettu älypuhelin. Tarkasteltaessa nuorempaa ikäjoukkoa on prosenttiosuus vieläkin suurempi. Nguyen ja Western (2007) totesivat tutkimuksessaan, että suurempi pääsy internetiin johtaa myös nettiutisten lisääntyneeseen lukemiseen. Monet tutkimukset ovat 2010-luvun jälkipuoliskolla todenneet internetin ja sosiaalisen median olevan tärkeitä uutislähteitä niin nuorille kuin aikuisillekin (Cortesi & Gasser 2015, Bright 2016, Beam ym. 2017). On siis oletettavaa, että suomalaisnuoret lukevat uutisia internetissä, koska se on lähes jokaisella niin helposti saavutettavissa. Tilastokeskuksenkin (Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2017) mukaan 60 % väestöstä oli viimeisen kolmen kuukauden aikana lukenut uutisia puhelimitaan. Jälleen on syytä olettaa, että tarkasteltaessa nuorempaa ikäryhmää osuus olisi suurempi.

Nuorten uutisten lukemisen ja maailman paikannimistön osaamisen välisen suhteen olemassaoloa voi perustella esimerkiksi Perryn (1990) tutkimuksella, jossa hän totesi, että suurempi uutisten lukeminen lisää tietoa eri maista ja paikoista. Perry huomioi tutkimuksessaan myös uutisten lukemisen ja näin lisääntyneen tiedon kohentavan ihmisten asenteita kyseisiä vieraita maita kohtaan. Näin ollen nuorten kannustaminen uutisten lukemiseen voi lisätä maailmanpaikannimistön osaamista.

2.4 Paikannimistön osaaminen perusopetuksen opetussuunnitelmissa 2004 ja 2014

Opetussuunnitelman perusteet ovat Opetushallituksen perusopetuslain ja -asetuksen pohjalta laatimia opetuksen järjestäjiä velvoittavia asiakirjoja (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Perusopetuksen opetussuunnitelma on valtakunnallinen määräys ja se ohjaa ja tukee koulutyötä

sekä opetuksen järjestämistä. Opetussuunnitelman tarkoituksena on siten taata opetuksen yhtenäisyys ja tasa-arvoisuus eri puolilla maata ja eri kouluissa opiskeleville oppilaille.

Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014 (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014) otettiin peruskoulun 7.–9. luokilla käyttöön asteittain syksystä 2017 alkaen, jolloin sen noudattamisen aloittavat kaikki uudet seitsemäsluokkalaiset. Tutkimuksen kohteena olevat kahdeksaluokkalaiset noudattavat lukukaudella 2017–2018 täten vielä vanhaa opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelmissa on kuitenkin runsaasti samankaltaisuuksia ja saman tyyppisiä sisältöjä maailman paikannimistöön ja uutisten seuraamiseen liittyen, joten tämän tutkimuksen tulokset ja merkitys eivät linkity ainoastaan vuoden 2004 perusopetuksen opetussuunnitelmaan, vaan ovat ajankohtaisia vuoden 2014 opetussuunnitelman kontekstissa.

Vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa yläkoulun, eli luokkien 7–9, maantiedon oppiaineen kuvauksessa mainitaan maailmankuvan rakentuminen sekä se, että oppilaita tulee ohjata seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia niin omalla lähiseudulla kuin maailmanlaajuisestikin. Lisäksi kuvauksen mukaan oppilaita tulee auttaa uutisten sijoittamisessa maantiedon opetuksen tarjoamaan alueelliseen kehikkoon. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014: 384). Yläkoulun maantiedon sisältöalueet S1 *Maapallon karttakuva ja alueet* ja S2 *Ajankohtainen muuttuva maailma* tarkentavat oppiaineen kuvausta ja edellyttävät oppilaiden maailman karttakuvan hahmottamisen tukemista sekä eri alueiden ajankohtaisten uutisten seuraamista. Kyseiset sisältöalueet S1 ja S2 tulee opetussuunnitelman mukaan sisällyttää kaikkien muiden sisältöalueiden toteuttamiseen ja siten ne liittyvät myös kaikkiin perusopetuksen opetussuunnitelmassa listattuihin maantiedon opetuksen tavoitteisiin. Näin ollen karttakuvan rakentuminen ja uutisten seuraaminen kuuluvat kaikkien yläluokkien maantiedon opintoihin ja niitä tulisi käsitellä useiden eri aiheiden kohdalla. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

Samoin myös vuoden 2004 perusopetuksen opetussuunnitelman maantiedon oppiaineen yleisessä kuvauksessa tuodaan esille maantieteellisen maailmankuvan ja sen alueellisen perustan kehittäminen sekä ajankohtaisten asioiden seuranta. Maantiedon opetuksen tavoitteissa kuvausta tarkennetaan. Tavoitteisiin on listattu esimerkiksi karttojen ja muiden maantieteellisten tietolähteiden käytön opettelu, paikkojen sijainnin määrittäminen sekä uutistiedon ymmärtäminen ja arviointi esimerkiksi globaaleista ympäristö- ja kehityskysymyksistä. Opetussuunnitelman päättöarvosanan 8 kriteereissä tuodaan vielä uudelleen esille maailman hahmottaminen ja jäsentely sekä osaaminen hyödyntää uutisista saatavaa tietoa sekä sijoittaa uutisten

tapahtumapaikat maailmankartalle. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004: 183–185).

Nämä tiedot ja taidot ovat merkittävässä tehtävässä haluttaessa kasvattaa aktiivisia ja vaikuttamistaitoisia kansalaisia, joilla on halua sitoutua kestävän kehityksen mukaiseen elämään ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 ja 2014). Kyseiset pyrkimykset tuodaan siis esille molempien opetussuunnitelmien maantiedon oppiaineen kuvauksessa hieman eri tavoin muotoiltuina. Lisäksi erityisesti Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014:ssä kestävän kehityksen mukaiseen elämään oppiminen ja sen edistäminen ovat mukana jo opetussuunnitelman perusopetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisia tavoitteita esittelevässä osassa. Myös yksi seitsemästä laaja-alaisen osaamisen tavoitteesta on *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen*. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014).

3 Aineisto ja menetelmät

3.1 Otos

Tutkimuksen otos muotoutui vaiheittain, osittain ryväsotannan periaatteita noudattaen (Otos ja otantamenetelmät 2003). Tutkimusaineiston keruu toteutettiin Turussa, joten ensimmäiseksi otettiin yhteys kaikkiin kunnallisiin peruskoulun yläluokkien opetusta järjestäviin kouluihin. Ensimmäisessä pyrittiin tavoittamaan maantiedon opettajat, mutta osaan kouluista viesti meni aluksi vain rehtoreille, koska opettajien nimiä ja yhteystietoja ei ollut löydettävissä. Yhteydenoton jälkeen otos muotoutui kiinnostuneiden opettajien kahdeksansien luokkien ryhmäkokojen mukaan. Osallistumishalukkaiden opettajien löytyminen ja aikataulujen yhteensovittaminen oli haasteellista, mistä johtuen otoskooksi tuli 63 oppilasta. Tutkimusaineiston tavoittelajuuudeksi oli kuitenkin määritetty 60–100 vastaajaa, joten tavoitettujen tutkimukseen vastanneiden oppilaiden määrä oli sen osalta sopiva. Tutkimukseen osallistui kahdesta turkulaisesta peruskoulusta yhteensä kolme luokkaa.

3.2 Aineiston tuottaminen

Tutkimuksen aineisto kerättiin kolmessa peruskoulun kahdeksansnessa luokassa taustatietolomakkeilla sekä kahdella tehtävällä. Ensimmäisenä tutkimukseen osallistuneet oppilaat täyttivät taustatietolomakkeen, jossa keskityttiin selvittämään nuorten uutisten seuraamisen tapoja (Liite 1). Lomakkeessa kysyttiin esimerkiksi uutisten seuraamisen tiheyttä, lähteitä, joista uutisia

seurataan, suosituimpia nettisivustoja uutisten lukemiseen sekä tapoja löytää lukemansa uutiset eli lukeeko vastaaja vain sosiaalisessa mediassa vastaan tulleita uutisia vai etsiytykö itse suoraan uutissivustoille. Lisäksi selvitettiin, ovatko oppilaat tehneet koulussa seitsemannen tai kahdeksannen luokan aikana uutisiin tai uutisseurantaan liittyviä tehtäviä maantiedon oppiaineessa.

Taustalomakkeen uutisten luku- tai katsomistiheyttä koskevan kysymyksen vastausvaihtoehtoina oli 1) joka päivä, 2) 3–5 päivänä viikossa, 3) 1–2 päivänä viikossa, 4) pari kertaa kuukaudessa ja 5) harvemmin. Seuraavana oppilailta tiedusteltiin, mitä uutislähteitä he käyttävät uutisten seuraamiseen.

Kysymyksen vasutausvaihtoehdot pyydettiin numeroimaan siten, että lähde, jota henkilö käyttää eniten saa numeron yksi, seuraavaksi eniten käytettävä numeron kaksi ja niin edelleen. Vaihtoehdot olivat televisio, radio, lehdet ja nettisivustot. Oletuksena oli, että internet on nuorten keskuudessa suosittu kanava uutisten seuraamiseen. Niinpä tutkimuksen taustalomakkeessa kysyttiin lähteiden yleisen tason lisäksi, että mitä internetlähteitä nuoret käyttävät.

Vaihtoehtoina olivat *yle.fi*, *hs.fi* (*Helsingin Sanomat*), *ts.fi* (*Turun Sanomat*), *iltalehti.fi*, *is.fi* (*Iltta-Sanomat*) ja *mtv.fi* sekä *muu*, *mikä/mitkä sivustot*. Vastaaja sai valita useita vaihtoehtoja. Seuraavana selvitettiin, miten oppilaat löytävät lukemansa uutiset – menevätkö he itse suoraan uutissivustolle vai tuleeko luetut uutiset vastaan sosiaalisen median kanavissa, kuten Facebook, Instagram, Twitter ja Snapchat. Myös tässä vastaajia pyydettiin numeroimaan vaihtoehtoja alkaen numerosta yksi vastaamaan tyypillisintä uutisten löytämisen keinoa.

Taustalomakkeen täyttämisen jälkeen siirryttiin kahteen maantieteellistä osaamista mittaavaan tehtävään (Liite 2). Ensimmäisen tehtävän tehtävänantona oli värittää kymmenessä uutisotsikossa, elo–joulukuun 2017 ajalta, esiintyneet valtiot A3 -kokoiselle maailmankartalle. Väritetty valtio tuli numeroida uutisotsikkoa vastaavalla numerolla, jotta käy selvästi ilmi, minkä valtion sijainti on kulloinkin pyritty löytämään. Uutisotsikot valittiin tutkimukseen niin, että joukossa oli sekä enemmän medianäkyvyyttä saaneita että lyhyemmän aikaa pinnalla olleita aiheita. Lisäksi uutisotsikoiden valinnassa kiinnitettiin huomiota alueelliseen kattavuuteen: uutisia oli vähintään yksi kaikilta muilta mantereilta paitsi Antarktikselta.

Toisena tehtävänä oli yhdistelytehtävä, jossa toisena vastinparina olivat edellä mainituissa uutisotsikoissa esiintyneet valtiot (10 kpl). Näihin piti osata yhdistää valtioita koskevia tietoja sisältäneet kuvaukset, joita oli yhteensä 14 kappaletta eli osa kuvauksista jäi ilman valtiota. Valtioita kuvaavat lauseet liittyivät esimerkiksi rahayksiköihin, pääkaupunkeihin, vientituotteisiin, kulttuuriin ja poliittiseen tilanteeseen. Esimerkiksi Espanjaan olisi pitänyt osata yhdistää kuvaus ”rahayksikkö euro”, Syyriaan taas sopi kuvaus ”pitkään jatkunut sisällissota ja Intiaan ”pääuskonto hindulaisuus”.

Lomakkeen täyttöön ja tehtävien tekoon käytössä olevaa aikaa ei ollut rajattu, koska ajan ei haluttu hyvin vähän omaa tuottamista vaativassa tehtävyydessä olevan vastausten laatua heikentävä tekijä. Käytössä olisi ollut tarvittaessa koko 45 minuutin oppitunti, mutta oppilailla kului tehtävien tekoon pääasiallisesti 15–30 minuuttia. Muutoin tutkimukseen osallistumista ja tehtäviin vastaamista ohjeistettiin niin, että kyseessä on koetta vastaava tilanne, joten yhteistyö vierustovereiden kanssa ei ole sallittua. Lisäksi oppilaita kannustettiin tekemään parhaansa, vaikka vastaukset olivat nimettömiä ja mitään tietoa tehtävien sujumisesta ei omalle opettajalle mene.

3.3 Aineiston käsittely

Aineiston keruusta saadut vastaukset kerättiin taulukkolaskentaohjelma Exceliin, jossa niitä voitiin tarkastella kvantitatiivisesti. Aineiston kvantitatiivisessa käsittelyssä hyödynnettiin myös tilastotieteelliseen laskentaan ja analyysiin kehitettyä SPSS-ohjelmaa. Aineistosta laskettiin tehtävien osaamisen onnistumisprosentteja sekä korrelaatioita taustalomakkeella saatujen uutisten seuraamiseen liittyvien tietojen ja tehtävissä menestymisen välillä.

Karttatehtävän vastaukset luokiteltiin viiteen luokkaan paikan kartalle sijoittamisessa onnistumisen mukaan. Arvon 1 aineiston käsittelyssä sai täysin oikeat vastaukset, arvon 2 kyseinen vastaus sai, mikäli väritetty valtio oli oikean valtion naapurissa, seuraava pykälä oli väritetyn valtion sijoittaminen samaan maanosaan oikean valtion kanssa ja arvo 4 tuli väärään maanosaan sijoitetusta valtiosta. Arvo viisi annettiin, jos kyseiseen kohtaan ei ollut vastattu lainkaan, eli kartalta ei ollut väritetty ja merkitty uutisotsikkoa vastaavaa valtiota. Lisäksi tehtävä pisteytettiin niin, että yhden oppilaan maksimipistemäärä oli 30, eli kolme pistettä jokaisesta valtiosta. Kolme pistettä sai sijoittamalla valtion täsmälleen oikein, kaksi naapurivaltioon sijoittamisesta, yhden pisteen samaan maanosaan osumisesta ja nolla pistettä, jos valtio oli sijoitettu väärään maanosaan tai sitä ei ollut merkattu kartalle lainkaan.

Valtion ja siihen liittyvän maantieteellisen tiedon yhdistämistä vaativa tehtävä koodattiin laskentaohjelmiin myös numeroarvoin 0, 1 ja 2. Arvo 0 annettiin, mikäli valtio oli yhdistetty väärään kuvaukseen tai sitä ei ollut yhdistetty mihinkään, arvo 1 oikeaan kuvaukseen yhdistettäessä ja arvo 2, mikäli valtio oli yhdistetty tehtävänannon vastaisesti kahteen tai useampaan kuvaukseen, joista yksi oli oikein. Kunkin vastaajan osalta laskettiin oikeiden vastusten määrä, ja arvosta 1 sai yhden pisteen ja arvosta 2 puoli pistettä, jolloin maksimipisteet yhdistelytehtävästä oli kymmenen pistettä.

Taustatietojen ja tehtävissä menestymisen erillisen tarkastelun lisäksi tutkittiin näiden välisiä yhteyksiä. Sirontakuvion avulla voidaan havainnoida kahden muuttujan välillä vallitsevaa suhdetta (Nummenmaa ym. 2017). Sitä voidaan käyttää ensimmäisenä vaiheena tilastollisessa tarkastelussa määrittämään, onko muiden tilastollisten tunnuslukujen, kuten korrelaatiokerroimen laskeminen kannattavaa. Tapauksissa, joissa sirontakuviota ei osoita havaintojen asettuvan suoralle ja näin ollen kerro muuttujien välisestä lineaarisesta yhteydestä, ei tässä tapauksessa ole hyötyä jatkaa tilastollista tarkastelua. Aineiston käsittelyvaiheessa sirontakuviota tehtiin uutisten lukutiheyden ja karttatehtävissä menestymisen, uutisten lukutiheyden ja yhdistämistehtävän sekä karttatehtävän ja yhdistämistehtävän kokonaispisteiden välille. Pearsonin korrelaatiokerroin, joka kertoo mahdollisesta muuttujien välisestä lineaarisesta yhteydestä, laskettiin kartta- ja yhdistelytehtävän pisteiden välillä, koska niiden välinen sirontakuviota viesti yhteisvaihtelusta.

4 Tulokset

4.1 Vastaajien taustatiedot

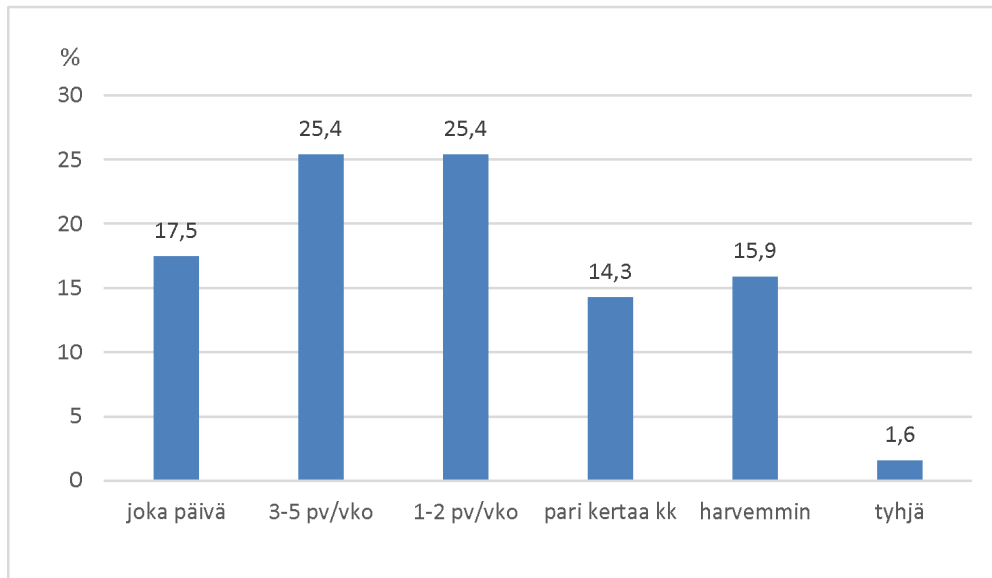
Tutkimukseen osallistuneista oppilaista (n=63) tyttöjä oli 23, poikia 32, viisi vastaajaa ilmoitti sukupuolekseen *muu* ja kolme jätti kohdan tyhjäksi. Vastaajista 47,6 % (30 kpl) ilmoitti olevansa 14-vuotiaita, 38,1 % (24 kpl) 15-vuotiaita ja yhdeksän vastaajaa jätti kertomatta ikänsä. Myös näiden vastaajien voidaan olettaa kuuluvan samaan ikäryhmään, koska kaikki tutkimukseen osallistuvat olivat samalta luokka-asteelta.

Taustalomakkeessa kysyttiin, ovatko oppilaat tehneet uutisiin tai uutisseurantaan liittyviä tehtäviä 7- tai 8-luokilla maantiedossa. Uutisiin liittyviä tehtäviä kertoi tehneensä 11 vastaajaa, kun taas 48 vastasi, että tämän kaltaisia tehtäviä ei ole koulussa tehty. Neljä vastaajaa jätti kohdan tyhjäksi. Oppilaille saattoi olla epäselvää tai he eivät muistaneet, minkälaisia tehtäviä maantiedon tunneilla on tehty, koska sekä kyllä että ei vastauksia löytyi samojen luokkien oppilailta.

Kaksikymmentä oppilasta vastasi katsovansa televisiosta maantietoon liittyviä ohjelmia, esimerkiksi luontodokumentteja tai matkailuohjelmia. Eniten kerrottiin katsottavan Avaraa luontoa, muita mainittuja tv-ohjelmia olivat Selviytyjät, Amazing race, Ville Haapasalon matkailuohjelmat, Selviytyjäkaksikko, Matkaoppaat, Road Less Traveled sekä ”kalaohjelmia”.

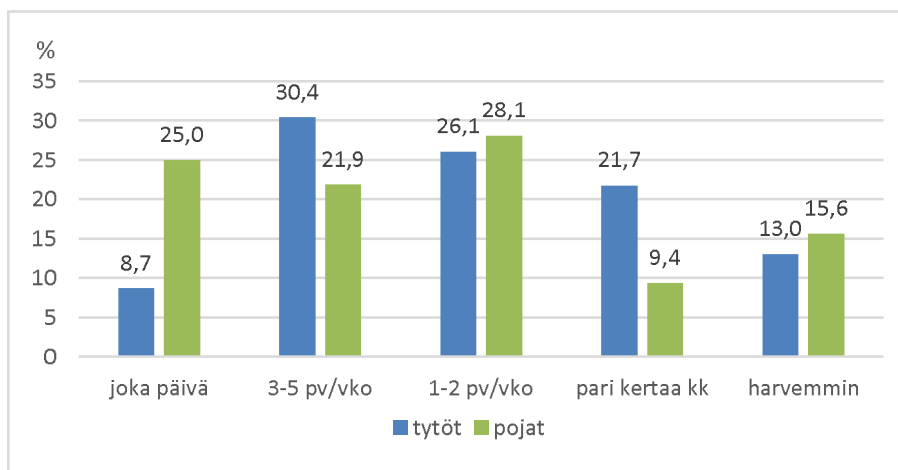
4.2 Oppilaiden uutisten seuraamisen tavat

Oppilaiden uutisten seuraamisen tiheys vaihteli suuresti. Kaikki vaihtoehdot keräsivät vastauksia, joskin suurin osuus vastanneista kertoi seuraavansa uutisia 3–5 tai 1–2 päivänä viikossa (Kuva 1). Vähintään 1–2 päivänä viikossa uutisia luki tai katsoi 68,3 prosenttia vastaajista. Vain pari kertaa kuukaudessa tai harvemmin uutisia vastasi seuraavansa yhteensä 30,2 prosenttia oppilaista.

Kuva 1. Oppilaiden uutisten seuraamisen tiheys prosentteina kaikista vastaajista (n=63).

Uutisten seuraamisen tiheyttä on mielekästä tarkastella myös sukupuolet huomioiden (Kuva 2).

Kuva 2. Tyttöjen ja poikien uutisten seuraamistiheyden vertailu (n=55).

Pojista neljännes ilmoitti lukevansa uutisia päivittäin, mutta tytöistä näin tekee vain vajaa 9 %. Vähintään 1–2 kertaa viikossa uutisia lukee tytöistä 65,2 % ja

pojista 75 % (Taulukko 1). Harvemmin kuin pari kertaa kuukaudessa uutisia lukevien osuuksissa osat vaihtuvat ja suurempi osuus pojista kuin tytöistä on ilmoittanut lukevansa uutisia niin harvoin. Useita kertoja viikossa uutisia lukee kuitenkin lähes puolet kyselyyn vastanneista pojista, kun tytöistä näin toimii noin kahdeksan prosenttiyksikkö pienempi joukko.

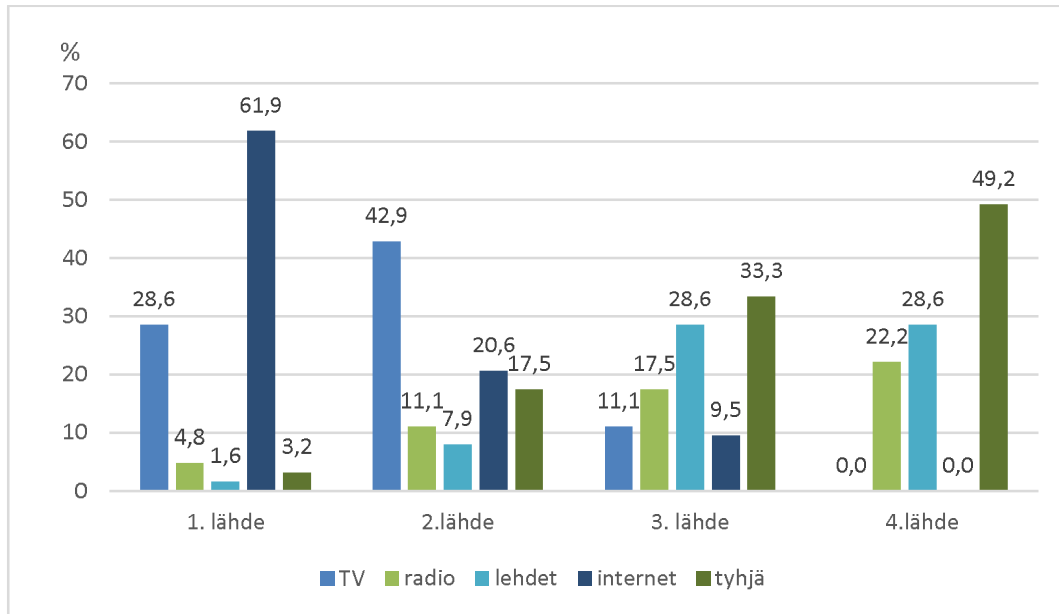
Taulukko 1. Tyttöjen ja poikien uutisten lukutiheyden kumulatiiviset prosenttiosuudet eriteltyinä (n=55).

	tytöt	kumulatiivinen % tytöt	pojat	kumulatiivinen % pojat
<i>joka päivä</i>	8,7	8,7	25,0	25,0
<i>3-5 pv/vko</i>	30,4	39,1	21,9	46,9
<i>1-2 pv/vko</i>	26,1	65,2	28,1	75,0
<i>pari kertaa kk</i>	21,7	87,0	9,4	84,4
<i>harvemmin</i>	13,0	100,0	15,6	100,0

Tutkimukseen osallistuneilla nuorilla tärkeimmät uutislähteet olivat internet ja televisio (Kuva 3). Ensisijaiseksi uutislähteekseen internetin valitsi 39 vastaajaa eli 61,9 %. Television ensisijaiseksi lähteekseen taas merkitsi 18 vastaajaa eli 28,6 %. Radion kannatus oli 4,8 % ja lehdet olivat ensisijainen uutislähde vain 1,6 prosentille eli yhdelle vastaajalle.

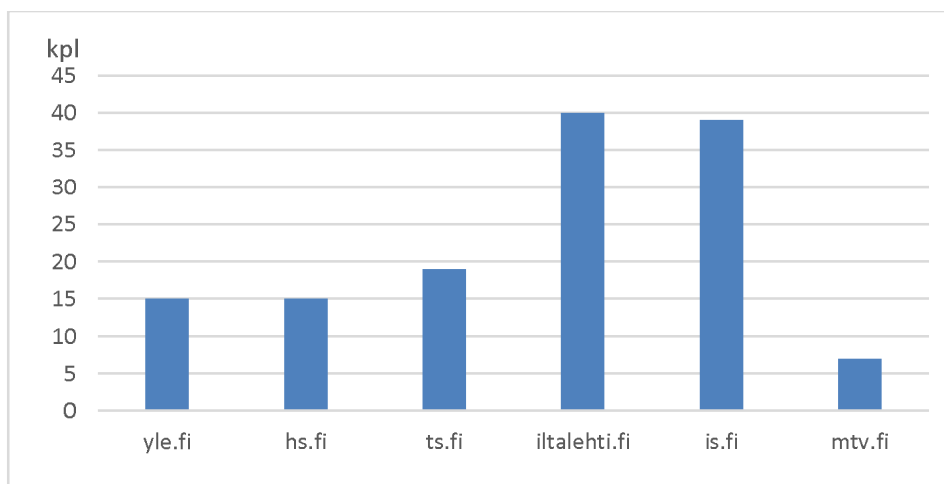
Toissijaisena uutislähteenä paikkansa kärjessä säilyttivät televisio ja internet. Televisio oli toinen valinta uutisten seuraamiseen 42,9 prosentille eli 27 oppilaille. Internetin toissijaiseksi uutislähteeksi valitsi 13 oppilasta eli 20,6 % vastaajista. Kolmanneksi suurin osuus oli tyhjillä vastauksilla ja radio ja lehdet keräsivät vähiten vastauksia. Lehdet toiseksi tärkeimmäksi uutislähteeksi valitsi siis vain 5 oppilasta.

Yhä harvempi valitsi enää kolmatta tai varsinkaan neljättä uutislähdettä ja tyhjien osuus oli näissä 33,3 ja 49,2 prosenttia. Pienellä osalla (9,5 %) internet ylsi vasta kolmanneksi käytettäväksi lähteeksi. Samoin suosittu televisio oli 11,1 prosentilla vastaajista kolmanneksi suosituin lähde uutisten seuraamiseen. Lehdet keräsivät saman suuruisen joukon vastauksia (28,6 %) sekä kolmantena että neljäntenä uutislähteenä. Radion valitsi kolmanneksi käytetyimmäksi uutislähteekseen 17,5 prosenttia ja vähiten käytetyksi 22,2 % tutkimukseen osallistuneista oppilaista.

Kuva 3. Vastaajien eri uutislähteiden käyttö järjestettynä ensisijaisesta lähteestä vähiten käytettyyn (n=63).

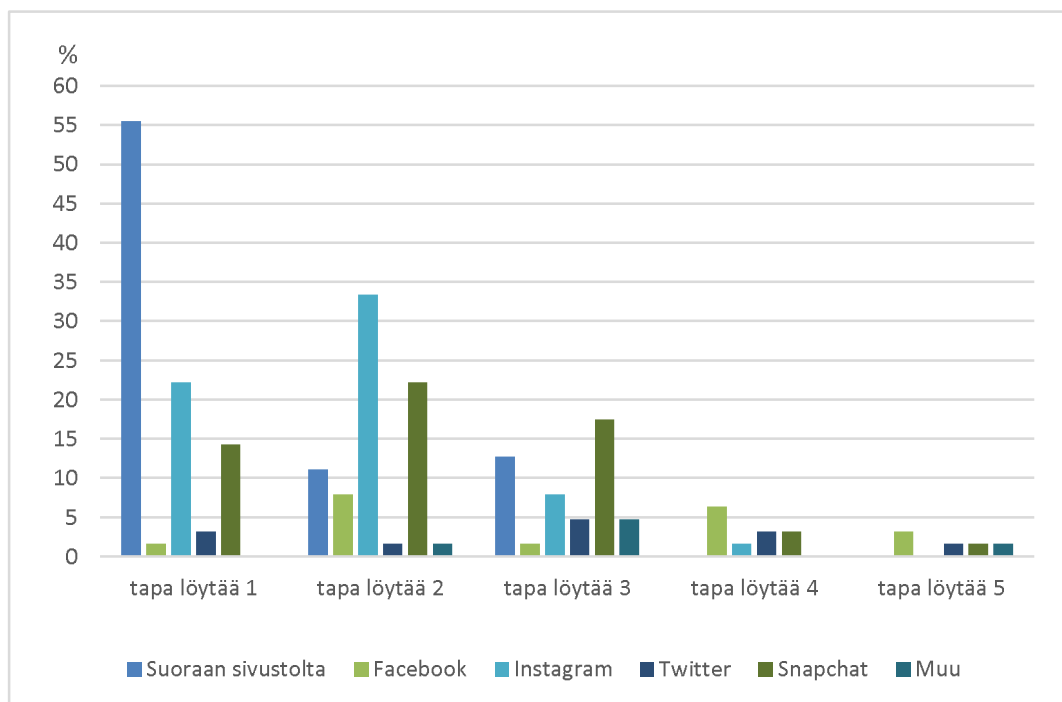
Tarkasteltaessa internet-lähteiden käyttöä tarkemmin ehdottomasti eniten mainintoja tuli Iltalehden ja Ilta-Sanomien internet-sivuille (Kuva 4). Iltalehden sivuja mainitsi käyttävänsä 40 vastaajaa ja Ilta-Sanomien sivuja 39 vastaajaa. Seuraavaksi eniten mainintoja keräsi Turun Sanomat (19 kpl) ja yle.fi sekä Helsingin Sanomat, joista molempia kertoi käyttävänsä 15 vastaajaa. Vähiten käytettiin mtv.fi -sivustoa, jota ilmoitti käyttävänsä uutisten lukuun seitsemän oppilasta.

Kuva 4. Kunkin internet-lähteen mainintojen määrä vastauslomakkeissa. Yksi vastaaja sai nimetä käyttävänsä useaa internet-lähdettä, jolloin mainintojen yhteismäärä voi ylittää vastaajien määrän (n=63).

Vastauksia, joissa ei ollut mainittu kumpaakaan iltapäivälehdistä, oli vain 13 kappaletta. Kuusi vastaajaa ei ollut vastannut internet-lähteiden käyttöä selvittäneeseen tehtävään, eli vain seitsemän tehtävään vastannutta oppilasta ei maininnut uutislähteikseen Iltalehden tai Ilta-Sanomien internetsivuja. Annettujen vaihtoehtojen ulkopuolisina lähteinä mainittiin Daily News, telegraaf.nl, sports.ru, Scarce ja Pew News sekä Reddit. Kukin näistä mainittiin aineistossa vain kerran.

Suosituin tapa löytää lukemansa uutiset vastanneiden nuorten keskuudessa oli suoraan uutissivustolta (Kuva 5). Sen arvotti ensimmäiseksi tavaksi 55,6 % eli 35 vastaajaa. 22,2 prosentille eli 14 vastaajalle sen sijaan Instagram oli ensisijainen uutisten löytämisen kanava. Myös Snapchat sai jonkin verran kannatusta ja sitä piti ensimmäisenä valintanaan 14,3 % vastaajista. Toissijaisena kanavana uutisten löytämiselle suosituimmat olivat Instagram (33,3 %) ja Snapchat (22,2 %). Suoraan uutissivustolta uutisten etsiminen sai toissijaisena tapana 11,1 % kannatuksen.

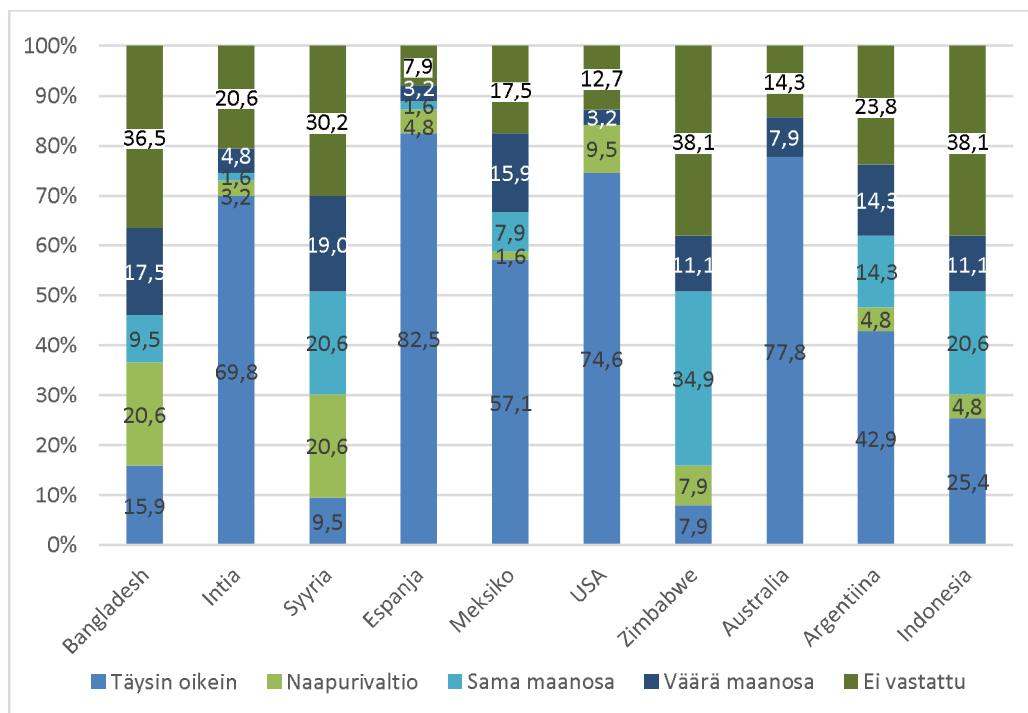
Kuva 5. Oppilaiden uutisten löytämisen tapoja. Vastaajat ($n=63$) numeroivat uutisten löytämiseen käyttämänsä kanavat (uutissivusto, Instagram, Facebook jne.) numeroin 1–5 sen mukaan, mikä on heille ensisijainen tapa ja mitä hyödyntävät vastaavasti toiseksi eniten (tapa löytää 1, 2).

Suoraan uutissivustolta uutisia luettavakseen hankki yhteensä 79,4 % vastaajista. Instagramia luettavien uutisten lähteenä käytti 65,1 % ja Snapchatia 58,7 % vastaajista. Facebookista uutisia löysi yhteensä 20,6 % vastanneista ja Twitteriä uutisten lähteenä hyödynsi 14,3 %. Facebookin ja Twitterin käyttö oli

kuitenkin hyvin hajaantunutta, eikä niillä siis ollut suurta käyttäjäkuntaa ensimmäisinä tapoina uutisten löytymiseen.

4.3 Valtioiden sijoittaminen kartalle

Paikkojen sijoittamisessa kartalle oli vaihtelua valtioiden välillä (Kuva 6). Osa maista sijoitettiin usein täysin oikeaan paikkaan, osa muita useammin naapurivaltioon tai oikeaan maanosaan ja jotkut valtiot jätettiin usein kokonaan merkitsemättä kartalle. Espanjan sijainti osattiin tehtävässä parhaiten ja yli 80 % vastaajista sijoitti sen kartalle oikein. Myös Australia, Yhdysvallat ja Intia sijoitettiin useimmiten oikeaan paikkaan. Meksikon ja Argentiinan sijoittamisessa oli enemmän hajontaa kuin neljän parhaiten osatun valtion kohdalla, joskin melko usein nekin osattiin sijoittaa onnistuneesti kartalle. Syyrian, Bangladeshin, Zimbabwen ja Indonesian kartalle sijoittaminen osoittautui vaikeaksi ja niiden kohdalla oli eniten hajontaa. Nämä valtiot jätettiin kokonaan merkitsemättä useammin kuin muut.

Kuva 6. Vastausten prosentiosuuksien jakautuminen eri vastausluokkien (täysin oikein, naapurivaltio, sama maanosa jne.) välillä jokaisen valtion osalta (n=63).

Täysin oikein sijoitettujen valtioiden vastausprosentit vaihtelivat 82,5 %:sta vain 7,9 %:iin (Taulukko 2). Parhaiten tutkimuksessa mukana olleista valtioista oppilaat osasivat sijoittaa kartalle Espanjan ja heikoiten hallittiin myös usein merkitsemättä jätetyt Zimbabwe, Syyria, Bangladesh sekä Indonesia.

Taulukko 2. Jokaisen valtion osalta täysin oikeiden vastausten määrä sekä oikeiden vastausten prosenttiosuus kaikista vastauksista (n=63).

	<i>kpl</i>	<i>% vastaajista</i>
<i>Bangladesh</i>	10	15,9
<i>Intia</i>	44	69,8
<i>Syyria</i>	6	9,5
<i>Espanja</i>	52	82,5
<i>Meksiko</i>	36	57,1
<i>USA</i>	47	74,6
<i>Zimbabwe</i>	5	7,9
<i>Australia</i>	49	77,8
<i>Argentiina</i>	27	42,9
<i>Indonesia</i>	16	25,4

Täysin oikeiden vastausten lisäksi on mielekästä tarkastella lähemmin vastausten hajontaa muihin luokkiin, kuten naapurivaltioon tai samaan maanosaan (Kuva 6). Australian kohdalla luonnollisesti puuttuu kokonaan naapurivaltiot sekä samaan maanosaan sijoitetut valtiot, koska se on itsessään kokonaan meren ympäröimä maanosa. Yhdysvaltojen vastauksissa puuttui myös sama maanosa -luokitus. Väärät vastaukset olivat tyypillisesti osuneet suuriin naapurivaltioihin, Kanadaan tai Meksikoon, ja muutamat eksyneet Pohjois- ja Väli-Amerikan alueelta kokonaan. Väli-Amerikka luettiin siis kuuluvaksi Pohjois-Amerikan maanosaan.

Zimbabwen tarkka sijainti osattiin heikoiten, mutta se sijoitettiin kuitenkin useimmiten oikeaan maanosaan. Sekä Zimbabwen että Syyrian osasi sijoittaa vähintään oikeaan maanosaan sama määrä vastaajia (50,7%). Syyrian osalta kuitenkin huomattavasti suurempi osuus vastaajista oli osannut sijoittaa valtion oikean valtion naapurisiin verrattuna Zimbabween. Vaikka Bangladesh osattiin sijoittaa täysin oikein useammin kuin Syyria ja Zimbabwe, niin kumulatiivinen prosenttiosuus vähintään samaan maanosaan sijoitetuista vastauksista oli 46 %, eli hieman vajaa 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisillä.

Väärään maanosaan sijoitettuja vastauksia oli neljän valtion kohdalla enemmän kuin samaan maanosaan sijoitettuja ja vastaavasti kolmen valtion kohdalla tilanne oli päinvastoin. Bangladesh, Intia, Espanja ja Meksiko sijoitettiin

useammin väärään kuin oikeaan maanosaan tarkasteltaessa pelkästään näitä kahta luokitusta. Enemmän oikeaan kuin väärään maanosaan sijoittuneita vastauksia taas oli Syyrialalla, Zimbabwella ja Indonesialla. Argentiinalla oikeaan ja väärään maanosaan sijoittui sama määrä vastauksia. Vastaamatta jätettiin eniten Zimbabwen ja Indonesian sijaintiin (38,1 %). Näitä seurasivat tyhjien vastausten osuuden suuruusjärjestyksessä Bangladesh, Syyria, Argentiina, Intia, Meksiko, Australia, Yhdysvallat ja viimeisenä, eli harvimmin kartalle merkkäämättä jäänyt, Espanja.

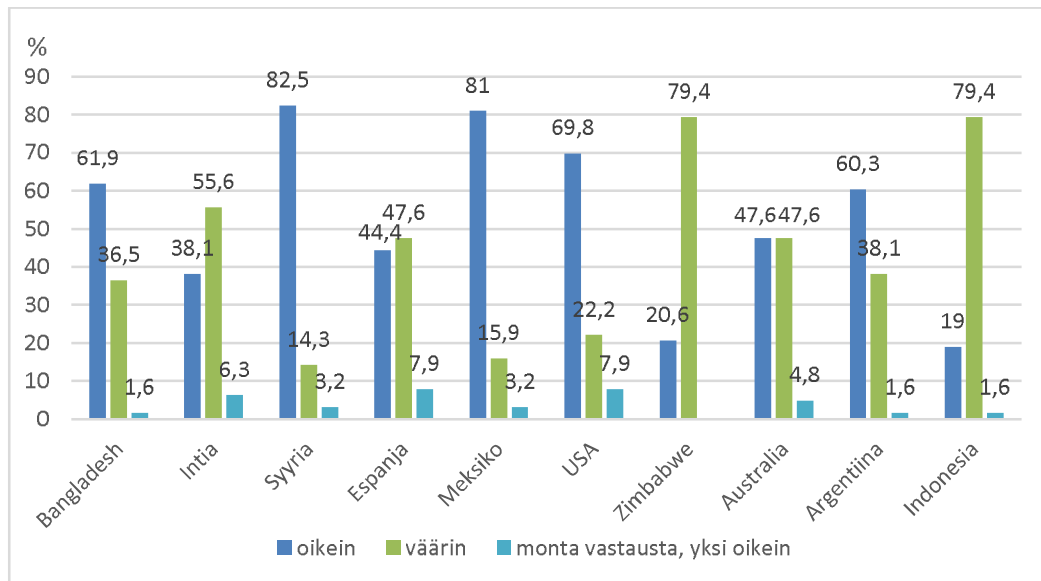
Pisteytettäessä oppilaiden vastaukset nolasta kolmeen pistettä valtiota kohden oppilaiden kokonaispistemäärät vaihtelivat ääripäästä toiseen; nolasta kolmeenkymmeneen. Neljännes oppilaista sai tehtävästä korkeintaan 11 pistettä ja puolet vastaajista sijoittuivat 0–18 pisteen vaihteluvälille. Kahdeksan oppilasta sai 19 pistettä, mikä oli suurin frekvenssi yksittäiselle pistemäärälle. Muutoin kunkin pistemäärän saavutti yhdestä neljään vastaajaa. Tulosten keskiarvo vastaajien keskuudessa oli 16,6 pistettä. Sukupuolten välillä oli pieni ero tehtävän kokonaispisteiden keskiarvossa. Tyttöjen vastausten keskiarvo oli 16,0 pistettä, kun taas poikien saamien pisteiden keskiarvoksi muodostui 18,6. Sukupuolen ilmoittamatta jättäneet ja sukupuolekseen *muu* ilmoittaneet jätettiin tämän tarkastelun ulkopuolelle.

4.4 Valtion ja maantieteellisen tiedon yhdistäminen

Valtion ja siihen liittyvän maantieteellisen tiedon yhdistämistehtävässä suurin osa valtioista keräsi enemmän oikeita kuin väärä vastauksia, mutta valtioiden välillä oli myös hajontaa oikeiden ja väärin vastausten suhteessa. Syyrian ja Meksikon kuvaukset osattiin yhdistää ylivoimaisesti parhaiten (Kuva 7). Seuraavaan ryhmään kuului Yhdysvallat, Bangladesh ja Argentiina, joiden kohdalla oikein vastanneiden määrä vaihteli noin 60–70 % välillä. Australialla taas oikeiden ja väärin vastausten määrä oli yhtä suuri ja Espanjallakin ero oikeiden ja väärin vastausten määrissä oli hyvin pieni. Heikoiten osattiin yhdistää Zimbabwen ja Indonesian luonnehdinnat, joiden lisäksi myös Intia keräsi enemmän väärä kuin oikeita vastauksia.

Oikea kuvaus oikeaan valtioon osattiin yhdistää parhaiten Syyrian kohdalla. Syyriaan yhdistettävä kuvaus oli *Pitkään jatkunut sisällissota*. Sen osasi täysin oikein 82,5 % eli 52 vastaajaa. Seuraavina tulivat Meksiko, Yhdysvallat, Bangladesh sekä Argentiina. Oikeat kuvaukset edellä mainituille valtioille olivat *Tacojen kotimaa*, *Muodostuu 50 osavaltiosta*, *Tärkein vientitulojen lähde on vaateteollisuus* ja *Pääkaupunki Buenos Aires*. Muiden valtioiden kohdalla väärä vastauksia oli oikeita enemmän, pois lukien Australia, jossa nämä menivät tasan, 47,6 % oikeita sekä väärä vastauksia, joiden lisäksi 4,8 %

vastaajista oli osannut yhdistää oikean vastauksen, mutta sen lisäksi yhdistänyt vähintään yhden ylimääräisen kuvauksen valtioon. Australiaan sopiva kuvaus oli *Pääkaupunki Canberra*.

Kuva 7. Valtion ja siihen liittyvän maantieteellisen tiedon yhdistämistehtävän vastaukset valtioittain (n=63).

Australian jälkeen tasaisin jakautuminen oikeiden ja väärin vastausten välillä oli Espanjalla prosenttien ollessa 44,4 % oikeita vastauksia, 47,6 % väärää vastauksia. Näiden lisäksi 7,9 % vastaajista oli yhdistänyt oikean sekä väärän kuvauksen valtioon. Tyypillistä oli, että Espanjaan oli oikean *Rahayksikkö euro*-kuvauksen lisäksi yhdistetty kuvaus *Pääkaupunki Barcelona*.

Lopuilla kolmella valtiolla väärää vastauksia oli enemmän kuin oikeita. Intian lukemat olivat 38,1 % oikeita ja 55,6 % väärää vastauksia. Kuvauksena Intialle oli *Pääuskonto hindulaisuus*. Vähiten täysin oikeita vastauksia kertyi Indonesialle, joka yhdessä Zimbabwen kanssa keräsi suurimman prosenttiosuuden (79,4 %) väärää vastauksia. Indonesialla täysin oikeiden ja yhden oikean ja vähintään yhden väärän kuvauksen yhdistäneiden (19 % ja 1,6 %) vastaajien määrä on kuitenkin yhtä suuri kuin Zimbabwen täysin oikeiden vastausten prosenttiosuus 20,6 %. Kuvaukset Indonesialle ja Zimbabwelle olivat *Runsaasti palmuöljyviljelmiä* sekä *Samalla aikavyöhykkeellä Suomen kanssa*.

Ylimääräisinä kuvauksina, jotka eivät sopineet mihinkään tutkimuksessa mukana olleeseen valtioon olivat jo aiemmin mainittu *Pääkaupunki Barcelona* sekä *Väkiluvultaan maailman suurin valtio, Pinta-alaltaan maailman suurin valtio* ja *Rahayksikkö punta*. Kaikkia näitä oli aineistossa yhdistetty joihinkin mukana olleisiin valtioihin useampia kertoja. Esimerkiksi Intiaa ja

Yhdysvaltoja ehdotettiin väkiluvultaan maailman suurimmaksi valtioksi, puntaa muun muassa Argentiinan rahayksiköksi ja Bangladeshia pinta-alaltaan maailman suurimmaksi valtioksi.

Valtion ja siihen liittyvän maantieteellisen tiedon yhdistämistä vaativassa tehtävässä kaikkien vastanneiden tehtävässä saamien pisteiden keskiarvo oli 5,4 mahdollisesta kymmenestä. Yksittäisten vastaajien tulokset vaihtelivat nollan ja täyden kymmenen pisteen välillä (Taulukko 3). Suurin frekvenssi oli viisi ja kuusi pistettä ansainneilla vastauksilla, yhteensä 30,2 % vastanneista. Muutoin pisteiden jakautuminen oli melko tasaista.

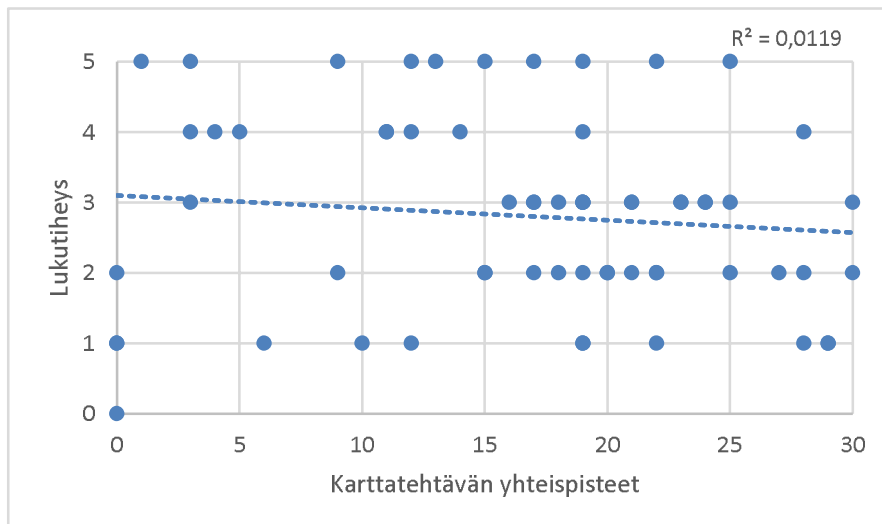
Taulukko 3. Valtion ja maantieteellisen tiedon yhdistämistehtävästä saadut pisteet. Kappalemäärä ilmoittaa kunkin pistemäärän saaneiden vastaajien määrän ja prosentisarake pistemäärän saavuttaneiden vastaajien osuuden kaikista tehtävään vastanneista (n=63).

<i>Pistemäärä</i>	<i>kpl</i>	<i>%</i>	<i>Pistemäärä</i>	<i>kpl</i>	<i>%</i>
0	1	1,6	5,5	2	3,2
0,5	3	4,8	6	10	15,9
1	1	1,6	6,5	1	1,6
2	5	7,9	7	5	7,9
3	4	6,3	7,5	2	3,2
3,5	1	1,6	8	6	9,5
4	5	7,9	9	5	7,9
4,5	1	1,6	10	2	3,2
5	9	14,3			

Myös yhdistelytehtävässä pojat pärjäsivät hieman tyttöjä paremmin. Poikien keskiarvopisteet olivat 5,8 ja tyttöjen keskiarvo sen sijaan 5,5 mahdollisesta kymmenestä. Kaksi oppilasta sai tehtävästä täydet kymmenen pistettä ja heistä molemmat olivat poikia. Poikien kokonaispisteiden moodi oli 6 pistettä ja tytöillä vastaavasti 5 pistettä. Toisaalta poikien keskuudessa oli yksi nollan pisteen vastaus, kun taas kaikki tytöt olivat saaneet vähintään yhden pisteen.

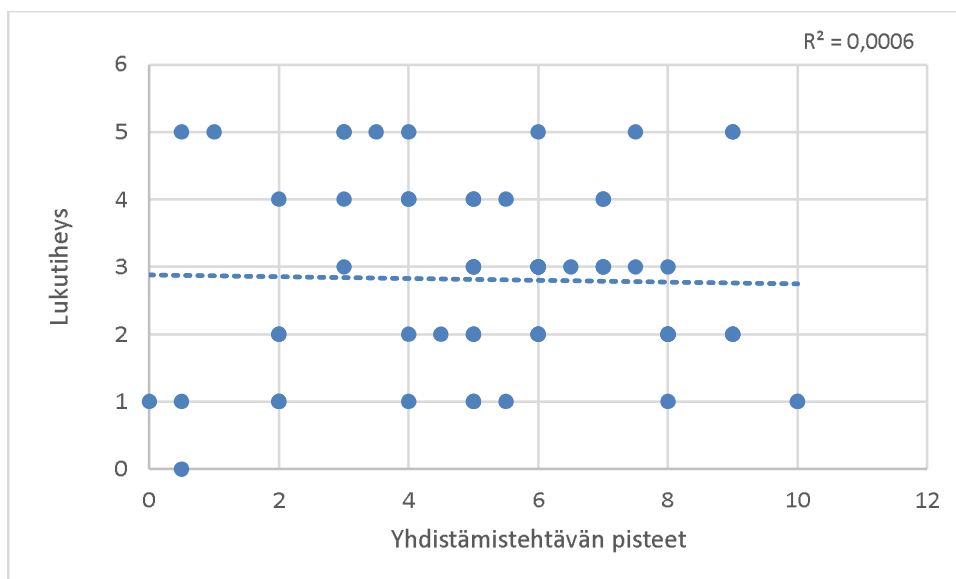
4.5 Taustatekijöiden vaikutus tehtävissä onnistumiseen

Uutisten lukemisen ja valtioiden sijainnin osaamisen välillä ei näyttäisi olevan tilastollista yhteyttä. Se, kuinka paljon ja mistä oppilaat seuraavat uutisia, ei siis vaikuta heidän osaamiseensa paikkojen sijoittamisessa kartalle (Kuva 8).

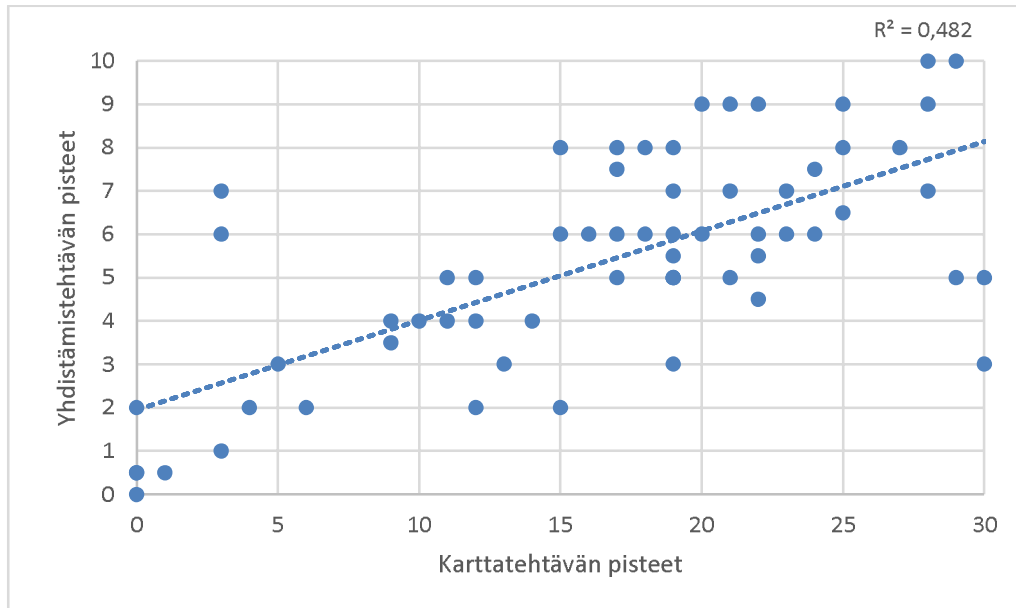
Kuva 8. Oppilaiden lukutiheyden ja karttatehtävässä saatujen pisteiden välinen sirontakuvi, jossa ei ole havaittavissa säännönmukaisuutta ($n=63$).

Lukutiheyden ja valtion ja maantieteellisen tiedon yhdistämistehtävän pisteiden välillä ei myöskään ole tilastollista yhteyttä (Kuva 9).

Kuva 9. Lukutiheyden ja maantieteellisen tiedon yhdistämistä valtion edellyttävän tehtävän pisteiden välinen sirontakuvi, jossa ei ole huomattavissa säännönmukaisuutta ($n=63$).

Tarkasteltaessa karttatehtävästä ja yhdistelytehtävästä saatuja pisteitä sirontakuviassa huomataan niiden välillä olevan yhteisvaihtelua, eli menestyminen ensimmäisessä ennustaa menestymistä myös toisessa tehtävässä. Näiden muuttujien väliseksi korrelaatiokertoimeksi tuli 0,69. Korrelaatio on merkitsevä 0,01 merkitsevyystasolla. R^2 -arvo on 0,482, eli karttatehtävässä menestymisen voidaan nähdä selittävän noin 48 % yhdistelytehtävän pisteiden varianssista (Kuva 10).

Kuva 10. Karttatehtävän ja valtion ja maantieteellisen tiedon yhdistämistehtävän pisteiden välinen sirontakuvi, jossa huomataan muuttujien välinen lineaarinen suhde ($n=63$).

5 Tulosten tarkastelu

Tutkimukseen osallistuneista oppilaista 68,3 % seurasi uutisia vähintään 1–2 kertaa viikossa, mikä on linjassa Casero-Ripollésin (2012) ja Qayuumin ja muiden (2010) huomion kanssa, että nuoret ovat kiinnostuneita ajankohtaisista asioista. Casero-Ripollésin tutkimuksessa tutkittujen nuorimmasta ikäryhmästä eli 16–17-vuotiaista 57,1 % luki sanomalehtiä vähintään kerran viikossa. Tämä osuus niin kuin yleinen kiinnostus uutisia kohtaan vaikuttaa kuitenkin kasvavan iän myötä. Pojat vaikuttavat olevan kiinnostuneempia uutisista jo nuorella iällä, sillä tutkimukseen osallistuneista pojista noin 25 % kertoi lukevansa uutisia päivittäin, kun taas tytöistä päivittäin uutisia lukee vain alle 9 %. Kolme neljäsosaa pojista ja 65,2 % tytöistä lukee uutisia vähintään 1–2 kertaa viikossa. Tyttöjen, ja naisten, vähäisemmälle uutisten seuraamiselle on vaikea löytää yksiselitteisiä selittäviä tekijöitä.

Tulosten mukaan ylivoimaisesti tärkein uutislähde nuorille oli internet. Nguyen ja Western (2007) sekä Qayyum ym. (2010) totesivat tutkimuksissaan perinteisten uutislähteiden olevan internetiä suosittumia. Toisaalta, Nguyen ja Western mainitsi, että internetiä muutenkin käyttävistä monet käyttävät sitä ainakin joskus uutisten lukemiseen. Toisaalta tutkimuskirjallisuudessa on 2010-luvun kuluessa tuotu esille myös internetin ja sosiaalisen median kasvava suosio uutislähteenä (Cortesi & Gasser 2015, Bright 2016, Beam 2017). Casero-Ripollésin mukaan vanhemmat vastaajat myös käyttävät useampaa kuin

yhtä uutislähdettä. Tähän tutkimukseen osallistuneet oppilaat valitsivat toissijaiseksi uutislähteekseen useimmiten television, mutta kolmannen ja neljännen lähteen valintaa monikaan ei enää tehnyt, eli suurelle osalle internet ja televisio olivat merkittävimmät lähteet uutisten seuraamiseen. Nguyenin ja Westernin (2007) tutkimuksen julkaisemisajankohdan ja tämän päivän internetin käytössä on suuria eroja. Tuolloin netti ei löytynyt taskussa tai laukussa kulkevasta kännykästä, eikä sen käyttö siten ollut yhtä helppoa ja runsasta. Onkin ymmärrettävää, että internetin suosio myös uutislähteenä on kasvanut kuluneena aikana. Näin toteaa myös esimerkiksi Beam ym. (2017). Nuorille se on jokseenkin luontainen ympäristö ja he eivät ole ehtineet nuoren ikänsä vuoksi tottua uutisten lukemiseen nimenomaisesti sanomalehdestä. Teknologisen kehityksen ollessa vauhdikasta internetiin kytkeytyvä tutkimus on tiiviisti sidoksissa aikaan ja nopeita muutoksia voi tapahtua hetkessä (Mitchelstein ja Boczkowski 2010), joten tässä tutkimuksessa todettu internetin suosio uutislähteenä ei niinkään kerro ristiriidasta aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa kuin teknologian ja yhteiskunnan kehityksestä ja muutoksesta.

Valtaosa oppilaista tavoitti internetissä lukemansa uutiset suoraan uutissivustolta ja toiseksi suosituin kanava uutisten löytämiseen oli Instagram. Bright (2016) totesi, että sosiaalinen media suodattaa jotakin uutisia pois. Suodattaminen voi liittyä uutisten aiheisiin tai lukijoiden käsityksiin uutisen tärkeydestä, joista esimerkiksi uutisen asemointi uutissivustolla viestii. On siis oletettavaa, että suoraan uutissivustolta luettaessa uutiskattaus on laajempi kuin sosiaalisen median kautta seurattaessa. Näin ollen oppilailla on parempi mahdollisuus saada laajempi käsitys ajankohtaisista tapahtumista seurattaessaan uutisia suoraan uutissivustoilta. Toisaalta sosiaalisen median kautta uutisia seurattaessa henkilö saattaa tulla altistuneeksi uutisaiheille, joita ei muuten etsittyisi lukemaan (Beam ym. 2017). Kyseinen tutkimus kuitenkin keskittyi Facebook-verkoston laajuuden vaikutuksen tutkimiseen, eikä käsitellyt muita sosiaalisen median kanavia, kuten oppilaiden suosiossa ollutta Instagramia. On todennäköistä, että Instagramista uutisia seurattaessa uutiset löydetään uutissivustojen tilien päivityksistä eikä niinkään ystävien päivityksistä. Tämän vaikutuksien selvittämiseksi olisi perehdyttävä siihen, mitä uutisia uutistoimistot sosiaalisen median tileillään tuovat erityisesti esille vai välittykö niihin kokonaiskuva varsinaisen uutissivuston tarjonnasta.

Uutisten lukemisen tiheys ei korreloi kummassakaan tehtävässä menestymisen kanssa. Vaikka aiemmissa tutkimuksissa (mm. Cross 1987; Hennerdal 2016) onkin havaittu uutisten seuraamisen parantavan maailman paikannimistön osaamista, myös vastakkaisia tuloksia on esitetty tutkimuskirjallisuudessa (mm. Torrens 2001). Cross (1987) tutki yliopiston aloittaneita henkilöitä, mihin ikään mennessä uutisista kiinnostuminen ja niiden monipuolisempi ja analyttisempi seuraaminen ovat voineet kehittyä verrattuna tämän

tutkimuksen kahdeksaluokkalaisiin, joten iällä on varmasti vaikutusta korrelaation puuttumiseen uutisten lukutiheyden ja tehtävissä menestymisen välillä. Crossin tutkimuksessa tuotiin myös esille sanoma- ja aikakauslehtien erityinen merkitys paikannimistön hallitsemiselle, ja tässä tutkimuksessa uutislähteiden tärkeysjärjestyksessä lehdet tulivat vastanneille oppilaille viimeisenä. Lehtien vähäinen käyttö uutislähteenä voi siis olla yksi osatekijä korrelaation puuttumiselle. Internetlähteet olivat suosituimpia uutislähteitä nuorille, ja niistä Iltalehti ja Iltasanoma hallitsivat suurta osaa vastauksista. Näiden iltapäivälehtien sisällöt painottuvat osaltaan viihteellisempään uutisointiin verrattuna esimerkiksi Helsingin Sanomiin tai Turun Sanomiin.

Sen lisäksi mistä luetaan, myös se, mitä luetaan, on merkittävä tekijä uutisten seuraamisen ja maailman paikannimistön suhteen kehittämisessä. Tässä tutkimuksessa ei selvitetty tarkemmin, minkälaisia uutisia nuoret pääsääntöisesti lukevat, mutta aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaan tehdä jonkinlaisia oletuksia (Raymaeckers 2004; Qayuum ym 2010; Casero-Ripollés 2012). Nuorten on havaittu lukevan erityisesti paikallisuutisia ja keskittävän uutismielenkiintoaan omiin harrastuksiin tai muihin mielenkiinnonkohteisiin liittyviin uutisiin. Myös viihde- ja urheilu-uutiset ovat nuorten keskuudessa suosittuja. Sikäli, kun tämä pätee myös suomalaisnuorten kohdalla, on selvää, että harrasteisiin ja paikallisuutisiin keskittyvä lukeminen ei juurikaan edistä maapallon karttakuvan ja paikannimistön kehittymistä. Oppilaiden keskuudessa suosituissa Iltalehdessä ja Iltasanomissa uutisointi keskittyy paljolti kotimaan uutisiin ja viihdeuutisiin. Turun Sanomien sivusto oli oppilaiden keskuudessa myös suosittu kuin esimerkiksi yle.fi, mikä viestii osaltaan mielenkiinnosta ja keskittymisestä kotiseudun uutisiin. Mikäli luettavaksi valitut uutiset eivät sijoitu omaa kotiseutua tai kotimaata laajemmalle maantieteelliselle alueelle, ei voida aiemmista tutkimustuloksista huolimatta olettaa uutisten lukemisella olevan maailman paikannimistöä parantavaa vaikutusta.

Karttatehtävässä parhaiten osattiin sijoittaa Espanja, jonka merkitsi oikein 82,5 % oppilaista. Seuraavaksi parhaiten osattiin Australia (77,8 %) ja Yhdysvallat (74,6 %). Espanjan sijainnin hyvää osaamista selittää kirjallisuudessa esiintyvä läheisyysfaktori, minkä mukaan lähellä sijaitsevia paikkoja osataan paremmin kuin kaukana olevia (Takala 1982; Rikkinen 1997; Kaivola & Rikkinen 2003; Cantell ym. 2007). Lisäksi tutkimukseen osallistuneilla luokilla oli kuluneen lukukauden aikana ollut Euroopan karttakoe, jonka sisältöön Espanja luonnollisesti kuuluu. Siten sen sijainnin tietämiseen oli käytetty aikaa koulutyöskentelystä ja oli myös sen puolesta oletettavaa, että monet osaavat sijoittaa Espanjan oikein. Australia sitä vastoin on Suomesta katsottuna hyvin kaukana, mutta se osattiin silti sijoittaa hyvin kartalle. Tätä voi selittää ainakin pinta-alafaktori, eli se, että tyypillisesti suuria alueita tunnetaan pieniä paremmin. Australian hyvään tuntemiseen liittyy myös muotofaktori siltä osin,

että rannikkoalueet tai saaret ovat sisämaita helpommin muistettavissa ja tunnistettavissa. Yhdysvaltojen osaamista selittänee pinta-alafaktorin lisäksi erityisesti kulttuurifaktori sekä ajankohtaisuusfaktori aivan kuten Reynoldsin ja Vinterekin (2016: 79) tutkimuksessakin todettiin. Yhdysvallat on tiiviisti esillä mediassa sekä nuoria kiinnostavassa populaarikulttuurissa ja sen osaamiseen liittyy erityisesti muualta kuin koulusta opittu tieto.

Zimbabwe, Syyria ja Bangladesh olivat kolme huonoiten osattua valtiota. Näistä kaikki ovat verrattain pieniä ja tässä tutkimuksessa mukana olleista kymmenestä valtiosta kolme pienintä. Siten yksi yhteinen selittävä tekijä kyseisten valtioiden heikkoon hallintaan on pinta-alafaktori – pienet alueet osataan suuria huonommin (Takala 1982; Rikkinen 1997; Kaivola & Rikkinen 2003; Cantell ym. 2007). Bangladesh ja Syyria sijoitettiin useasti naapurivaltioon, mikä toisaalta kertoo, että vastaajilla oli todennäköisesti melko hyvä käsitys valtion sijainnista. Zimbabwen kohdalla pinta-alafaktorin lisäksi osansa on muotofaktorilla, koska Zimbabwe on sisämaavaltio, joiden osaaminen on rannikkoalueita haastavampaa. Monet oppilaat osasivat kuitenkin sijoittaa valtion Afrikkaan. Koska mitään perusteluita sijoittamiselle ei tutkimukseen osallistuneilta kysytty, on vaikeaa arvioida, tiesivätkö oppilaat juuri sellaisen valtion kuin Zimbabwe sijaitsevan jossakin päin Afrikkaa vai päätyivätkö he sijoittamaan sen sinne esimerkiksi maan nimestä ylimalkaisen sijainnin päättelemällä.

Mikään muu tutkimuksessa mukana olleista maista ei ole sisämaavaltio. Muotofaktori voi kuitenkin vaikuttaa esimerkiksi Intian sijainnin suhteellisen hyvään hallitsemiseen, 69,8 % vastaajista osasi sijoittaa sen täysin oikein, sillä maan muoto mereen työntyvänä suurena niemenä jää helposti mieleen (Takala 1982; Rikkinen 1997; Kaivola & Rikkinen 2003; Cantell ym. 2007). Toisaalta saarivaltio Indonesian kohdalla muotofaktori ei vaikuta auttaneen oppilaita, kun vain neljännes vastaajista on osannut asettaa valtion oikeaan paikkaan.

Samoin kuin monissa tutkimuksissa (mm. Herman 1985; Cross 1987; Torrens 2001; Raento ja Hottola 2005) myös tässä pojat pärjäsivät paikannimistön osaamista mittaavassa karttatehtävässä tyttöjä paremmin. Poikien keskiarvopisteet olivat 2,6 pistettä tyttöjä enemmän (18,6 pistettä vs. 16 pistettä). Suomessa koulutuksen voidaan olettaa olevan tasa-arvoista kaikille oppilaille, joten lähtökohtaisesti opetuksen ei pitäisi tuottaa sukupuolten välisiä eroja osaamiseen. Kyseessä voi kuitenkin olla jollain tavoin erilaisten odotusten asettaminen ja erilaisiin tehtäviin kannustaminen sukupuolesta riippuen, kuten Self (1992) toteaa. Toisaalta, pojilla voi olla osittain paremmat valmiudet omaksua spatiaalista tietoa ja he ovat sen myötä myös kiinnostuneempia esimerkiksi juuri paikkojen sijainneista. Tulisikin pohtia, miten koulutyöskentelyssä voidaan pyrkiä näiden sukupuolten välisten erojen tasoittamiseen. On tärkeää kannustaa tasavertaisesti kaikkia oppilaita

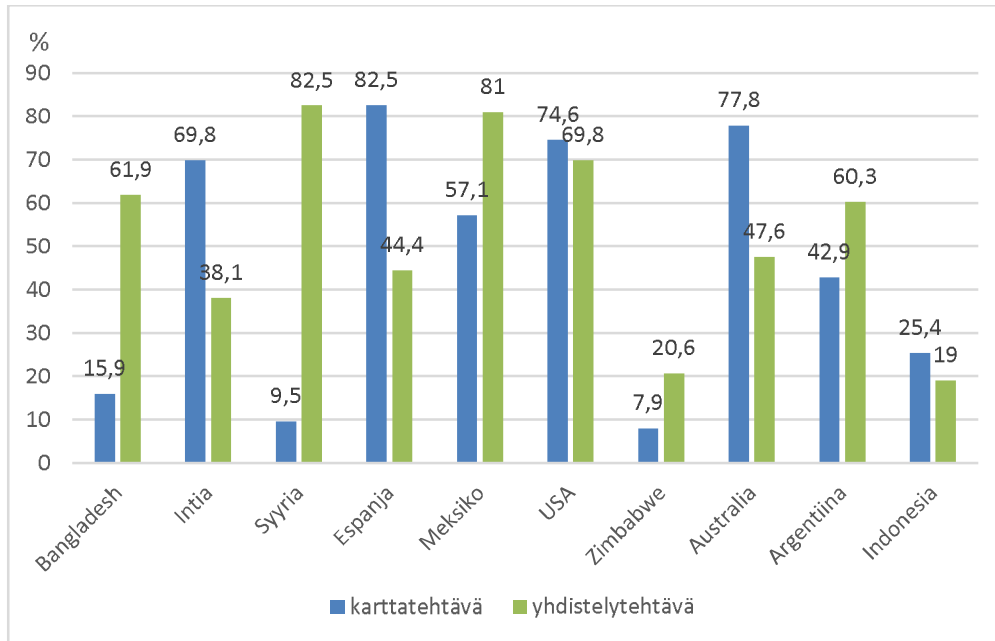
samantyyppisten tehtävien pariin, oppimaan lisää ja haastamaan itseänsä, vaikka osaamisessa olisikin aluksi havaittavissa eroja.

Valtion ja maantieteellisen tiedon yhdistämistehtävässä parhaiten osattiin yhdistää kuvaus *Pitkään jatkunut sisällissota Syyriaan*. Karttatehtävässä hyvin osatut Espanja ja Australia eivät kuuluneet yhdistelytehtävässä viiden parhaiten osatun valtion ja kuvauksen joukkoon. Syyrian sisällissodasta on uutisoitu jo vuosien ajan runsaasti, joten aiheen medianäkyvyys selittänee kuvauksen onnistunutta yhdistämistä valtaosalla oppilaista. Näin siitäkkin huolimatta, että uutisten seuraamisen tiheydellä ja kartta- tai yhdistelytehtävällä ei tutkimuksessa todettu olevan suoraa yhteyttä. Seuraavaksi parhaiten osattiin Meksiko, johon tuli yhdistää kuvaus *Tacojen kotimaa*. Tätä selittänee meksikolaisen tai texmex ruuan pitkään kestänyt suosio suomalaisissa kodeissa, mistä johtuen Meksikon ja kyseisen ruuan yhteys on oppilaille tuttu. Syyriaa ja Meksikoa yhdistelytehtävän parhaiten osattujen valtioiden kärjessä seurasi Yhdysvallat, johon 69,8 % vastaajista onnistuneesti yhdisti kuvauksen, jonka mukaan valtio koostuu 50 osavaltiosta. Kuten karttatehtävässä, myös tässä voidaan olettaa Yhdysvaltoja koskevan tietämyksen perustuvan valtion vahvaan asemaan niin maailmanpolitiikassa kuin populaarikulttuurissakin koulutiedon lisäksi. Asemastaan johtuen valtio on usein esillä erilaisissa yhteyksissä, jolloin sitä koskeville tiedoille altistuu melko helposti. Viiden parhaan joukkoon mahtui vielä Bangladesh ja *Tärkein vientitulojen lähde on vaateteollisuus* sekä Argentiina ja *Pääkaupunki Buenos Aires*.

Karttatehtävässä parhaiten osattuun Espanjaan onnistui yhdistelytehtävässä yhdistämään yhden oikean kuvauksen 44,4 % vastaajista. Toisaalta 7,9 % vastaajista oli lisäksi yhdistänyt yhden oikean, mutta sen lisäksi myös yhden tai useamman väärän kuvauksen. Espanjan kohdalla yhdistelytehtävään liittyi pienimuotoinen kompa, mikä osaltaan alensi tehtävässä onnistumista. Yksi kuvausvaihtoehdoista oli *Pääkaupunki Barcelona*, mikä ei todellisuudessa sopinut yhteenkään tehtävän valtioon, mutta jonka monet yhdistivät joko yksin tai yhdessä oikean *Rahayksikkö euro* -kuvauksen kanssa Espanjaan. Australian pääkaupunki Canberra ei myöskään ollut kaikilla oppilaille yhtä hyvin hallussa kuin itse valtion kartalle sijoittaminen. Zimbabween osasi oikean kuvauksen *Samalla aikavyöhykkeellä Suomen kanssa* yhdistää vain 20,6 % vastaajista. Kyseinen kuvaus kuitenkin vaatii vaativampaa matemaattista ja avaruudellista ajattelua ja päättelyä kuin muiden valtioiden kuvaukset, mikä osaltaan selittää heikkoa osaamista. Tutkimuslomaketta suunniteltaessa olisi pitänyt huomioida tarkemmin se, että kuvaukset ovat vaativuudeltaan samantasoisia.

Monen valtion kohdalla oli tiettyä ristiriitaisuutta kahden eri tehtävän välillä: toisessa tehtävässä valtio osattiin hyvin ja vastaavasti toisessa ei (Kuva 11). Kuvaajasta nähdään, että tasaisimmin molemmissa tehtävissä onnistuttiin

Yhdysvaltojen kohdalla – se siis osattiin asettaa kartalle sekä yhdistää siihen oikea kuvaus lähes yhtä hyvin.

Kuva 11. Täysin oikeiden vastausten määrä (% vastaajista) karttatehtävässä sekä valtion ja maantieteellisen tiedon yhdistämistehtävässä esitettynä valtioittain (n=63).

Seuraavana vastausten tasaisuuden mukaan järjestettäessä olisi Indonesia, joskin se osattiin verraten huonosti molemmissa tehtävissä. Muiden valtioiden kohdalla on suuriakin eroja kahden tehtävän onnistumisprosentteissa, esimerkiksi Espanjan osasi karttatehtävässä 82,5 % vastaajista, mutta yhdistelytehtävässä vain 44,4 % vastaajista. Viisi valtiota, Intia, Espanja, Yhdysvallat, Australia ja Indonesia, osattiin paremmin karttatehtävässä. Vastaavasti viisi valtiota, Bangladesh, Syyria, Meksiko, Zimbabwe ja Argentiina, osattiin paremmin yhdistämistehtävän kontekstissa. Merkittävät erot tehtävissä onnistumisessa on erityisesti Syyrian ja Bangladeshin kohdalla, jotka osattiin hyvin yhdistelytehtävässä, mutta kartalle sijoittamisessa oli haasteita.

Karttatehtävän ja yhdistämistehtävän pisteiden välillä oli havaittavissa tilastollisesti merkitsevä korrelaatio 0,01 tasolla korrelaatiokertoimen ollessa 0,69. Mikäli vastaaja oli siis saanut korkeat pisteet karttatehtävässä, hän todennäköisesti sai korkeat pisteet myös yhdistelytehtävässä. Tämä voi selittyä esimerkiksi yleisellä kiinnostuksella maantietoon ja ympäröivään maailmaan yleensä. Jos vastaaja tietää monien maiden sijainnin, hän on myös kiinnostunut kyseisten maiden muista asioista. Tai vastaavasti, jos henkilö omaksuu yleistietoa maista, hän on myös kiinnostunut oppimaan, missä paikat maapallolla sijaitsevat. Tämän tyyppisten tehtävien välinen korrelaatio viittaa välillisesti myös siihen, että maailman muitakin maita ja alueita ja niiden

ihmisiä arvostetaan ja kunnioitetaan, sillä Perry (1990) totesi tutkimuksessaan, että mitä enemmän maasta tiedetään sitä positiivisempi on asenne maata kohtaan. Korrelaatiokertoimen suuruus ja tilastollinen merkitsevyys ei kuitenkaan yksinään kerro syy-seuraussuhteesta, vaikkakin voi olla merkki siitä (Nummenmaa ym. 2017: 228). Molemmissa tehtävissä hyvin pärjänneillä oppilailla asiaan voi vaikuttaa jokin tutkimuksen tarkastelunäkökulman ulkopuolelle jäänyt tekijä, eikä valtioiden sijainnin tunteminen suoraan tarkoita myös muun paikkoihin liittyvän tiedon hallitsemista tai päinvastoin.

Oppilaista vain 11 vastasi, että maantiedon tunneilla on tehty uutisiin tai uutisseurantaan liittyviä tehtäviä. Maantiedon sisältöalueet S1 *Maapallon karttakuva ja alueet* ja S2 *Ajankohtainen muuttuva maailma* ovat opetussuunnitelman mukaan osa kaikkia muita maantiedon sisältöalueita, joten monipuolisia uutisia hyödyntäviä työskentelytapoja tarvitaan eri aiheiden oppitunneille (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Oppilaita tulisi siis kannustaa monipuoliseen uutisten seuraamiseen laajalta maantieteelliseltä alueelta sekä monista eri lähteistä. Raento ja Hottola (2005) tuovat esiin myös viihteen ja populaarikulttuurin mahdollisuudet maailman paikannimistön parantamisessa ja oppilaiden maailmankuvan kehittämisessä. Nämä aiheet koskettavat oppilaiden omaa elämismaailmaa ja ovat siten heitä kiinnostavia, motivoivia ja kriittiseenkin ajatteluun johdattavia lähtökohtia. Myös karttatehtävän ja yhdistelytehtävän välinen korrelaatio kannustaa kiinnostuksen herättämiseen niin sanotusti vieraista paikoista, jolloin oletettavasti kiinnostutaan myös paikkojen sijainnista tai päinvastoin sijainnin oppiminen herättää kiinnostuksen esimerkiksi kulttuurin tuntemista kohtaan.

Varsinkin yliopistomaantieteessä on paljon erikoistuneita aloja, joihin koulutuksessa keskitytään, minkä vuoksi paikannimistön osaamista on ylenkatsottu, Torrens (2001) toteaa. Yliopistomaantieteen tila heijastuu väistämättä myös alemmille koulutusasteille niin opettajien kuin muun instituutioiden välisen yhteistyön ja vaikutusmahdollisuuksien myötä. Paikannimistön harjoitteluun tuskin kannattaa yliopistossa käyttää runsaasti kurssien aikaa, mutta sen merkityksen esiin tuominen niin maantieteilijöille kuin muille ihmisille olisi tärkeää, jotta erikoistumisenkin keskellä muistetaan maantieteellisten perustietojen merkitys ja tarkoitus.

Tähän linkittyy erityisesti tulevien opettajien koulutus. Opettajien paikannimistön hallinnassa on havaittu merkittäviä puutteita (mm. Wise 1975; Herman 1985; Cross 1987; Raento & Hottola 2005), mikä on ongelmallista heikon osaamistason välittyessä näiden tulevien opettajien oppilaille. Onkin huolestuttavaa, että tulevilla opettajilla, olipa opetettava aine tai aineet mitä hyvänsä, on niin suuria puutteita maailman hahmottamisessa ja paikannimistön hallitsemisessa. Lisäksi tutkimuksissa testattujen paikkojen ajankohtaisuus viittaa heikkoon uutisten seuraamiseen tai kiinnostukseen ymmärtää lukemiaan

tai kuulemiaan uutisia yhtään syvemmin, mikäli niissä esiintyviä paikannimiä ei pyritä sijoittamaan omalle mentaaliseen kartalle. Opettajankoulutuksessa tulisi kiinnittää huomiota maantieteellisten perustaitojen hallintaan, karttaosaamiseen ja paikannimistön osaamiseen. Nimenomaisesti opettajaksi opiskeleville suunnatut maantieteen opintokokonaisuudet toimivat tässä apuna (Herman 1985).

6 Johtopäätökset

Kouluopetuksen myötä osa maailman valtioista tulee lapsille ja nuorille tutummiksi kuin toiset, jolloin opetuksella välitettävä maantieteellinen maailmankuva on vääristynyt.

Niin opetussuunnitelman tavoitteiden täyttämiseksi kuin aktiivisten kansalaisten kasvattamiseksi nuoria olisi kannustettava ja ohjattava uutisten monipuoliseen lukemiseen niin aiheiden kuin lähteidenkin osalta.

Opetussuunnitelman tavoitteisiin pääseminen vaatii kouluilta ja opettajilta uudistuvia työskentelytapoja. Ensinnäkin ajankohtaisten asioiden ja uutisten seuraamisen tulisi tulla tiiviiksi osaksi koulutyöskentelyä ja maantiedon opetusta paitsi täyttämään opetussuunnitelman vaatimus ajankohtaisten asioiden seuraamisesta, mutta myös tukemaan maailman paikannimistön ja muun maantieteellisen tiedon kehittymistä.

Opettajaksi opiskelevien paikannimistön osaamiseen on syytä kiinnittää huomiota. Opettajien, joilla ei ole vahvaa paikannimistön osaamista, voi olla myös haasteellista kehittää oppilailleen näitä taitoja vahvistavia oppimateriaaleja ja tehtäviä. He eivät välttämättä myöskään arvosta maailman paikannimistön osaamista korkealle, mikäli eivät itse sitä hallitse.

Paremmän ymmärryksen saavuttamiseksi uutisten lukemisen ja paikannimistön osaamisen suhteesta jatkotutkimukset ovat tarpeen. Tutkimuksen otoskoko oli verraten pieni, joten kvantitatiivisen ja tilastollisen tarkastelun tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä koko kahdeksaluokkalaisten populaatioon. Tutkimus kuitenkin antaa osviittaa tämän ikäisten suomalaisten nuorten uutismedioiden käyttötavoista sekä maailman paikannimistön hallinnasta, minkä perusteella opettajat voivat suunnitella järkeviä ja tarvittavia opetuskokonaisuuksia. Suurempi otoskoko voisi paljastaa myös uutisten lukutiheyden ja paikannimistön välillä erilaisen suhteen käsillä olevaan tutkimukseen verrattuna.

Tulevissa tutkimuksissa olisi suuremman otoskoon lisäksi aiheellista tavoitella tarkempaa ymmärrystä siitä, minkälaisia uutisia suomalaiset nuoret aktiivisesti lukevat. Kiinnostavaa olisi myös perehtyä siihen, kuinka aktiivisesti nuoret omatoimisesti selvittävät mediassa kuulemiensa paikkojen sijainteja, mikäli se ei esimerkiksi kyseisen uutisen kohdalla käy suoraan ilmi. Myös nuorten asenteiden tutkiminen vieraita maita kohtaan ja sen tiedon yhdistäminen kyseisten paikkojen sijainnin ja muun maantieteellisen tiedon osaamiseen olisi kiinnostava asetelma tutkimukselle. Lisäksi mielenkiintoista olisi toteuttaa vastaava tutkimus eri ikäluokilla, jolloin olisi tulkittavissa, millä tavoin uutisten lukeminen, maailman paikannimistön osaaminen ja näiden keskinäinen suhde kehittyvät tutkittavien iän mukaan.

Lähteet

- Beam, M. A., J. T. Child, M. J. Hutchens & J. D. Hmielowski (2017). Context collapse and privacy management: Diversity in Facebook friends increases online news reading and sharing. *New Media & Society* 20: 7, 2296–2314.
- Bright, J. (2016). The Social News Gap: How News Reading and News Sharing Diverge. *Journal of Communication* 66: 3, 343–365.
- Cantell, H., H. Rikkinen & S. Tani (2007). *Maailma minussa – minä maailmassa. Maantieteen opettajan käsikirja*. 202 s. Yliopistopaino, Helsinki.
- Casero-Ripollés, A. (2012). Beyond Newspapers: News Consumption among Young People in the Digital Era. *Comunicar* 20: 39, 151–158.
- Cortesi, S. & U. Gasser (2015). Youth Online and News: A Phenomenological View on Diversity. *International Journal of Communication* 9, 1425–1448.
- Cross, J.A. (1987). Factors Associated with Students Place Location Knowledge. *Journal of Geography* 86: 2, 59–63.
- Drake, C. (1987). Educating for Responsible Global Citizenship. *Journal of Geography* 86: 6, 300–306.
- Helgren, D. M. (1983). Place name ignorance is national news. *Journal of Geography* 82: 4, 176–178.
- Hennerdal, P. (2016). Changes in place location knowledge: a follow-up study in Arvika, Sweden, 1968 and 2013. *International Research in Geographical and Environmental Education* 25: 4, 309–327.
- Herman, W. L. (1985). World place name location skills of elementary pre-service teachers. *Journal of Educational Research* 79: 1, 33–35.
- Kaivola, T. & H. Rikkinen (2003). Nuoret ympäristöissään: Lasten ja nuorten kokemusmaailma ja ympäristömielikuvat. *Tietolipas* 199. 307 s. Tammer-paino Oy, Tampere.

- Kong, L., V. R. Savage, T. Saarinen & C. MacCabe (1994). Mental maps of the world. The case of Singapore students. *Journal of Geography* 93: 6, 258–263.
- Mitchelstein, E. & P. J. Boczkowski (2010). Online news consumption research: An assessment of past work and an agenda for the future. *New media and society* 12: 7, 1085–1102.
- Nguyen, A. & M. Western (2007). Socio-structural correlates of online news and information adoption/use. Implications for the digital divide. *Journal of Sociology* 43: 2, 167–185.
- Nguyen, A. (2012). The digital divide versus the ‘digital delay’: Implications from a forecasting model of online news adoption and use. *International Journal of Media & Cultural Politics* 8: 2&3, 251–268.
- Perry, D. K. (1990). News Reading, Knowledge About, and Attitudes Toward Foreign Countries. *Journalism Quarterly* 67: 2, 353–358.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004). 320 s. Opetushallitus, Helsinki.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014). 473 s. Opetushallitus, Helsinki.
- Raento, P., & P. Hottola (2005). Where on Earth is New York? Pedagogical Lessons from Finnish Geography Students' Knowledge of the United States. *International Research in Geographical and Environmental Education* 14: 1, 5–27.
- Raeymaeckers, K. (2004). Newspaper editors in search of young readers: content and layout strategies to win new readers. *Journalism Studies* 5: 2, 221–232.
- Reynolds, R. & M. Vinterek (2016). Geographical locational knowledge as an indicator of children's views of the world: research from Sweden and Australia. *International Research in Geographical and Environmental Education* 25: 1, 68–83.
- Rikkinen, H. (1997). Maantiede peruskoulun ala-asteella. *Studia Paedagogica* 15. 183 s. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Rogers, E. (2003) *Diffusion of Innovations*. 5. p. 551 s. The Free Press, New York.

- Self, C., S. Gopal, R. Golledge, and S. Fenstermaker (1992). Gender-related differences in spatial abilities, *Progress in Human Geography* 16: 315–342.
- Takala, A. (1982). Maantieteellisen maailmankuvan muodostumisesta. *Joensuun korkeakoulu, Kasvatustieteiden osaston julkaisuja* 24. 204 s.
- Torrens, P.M. (2001). Where in the world? Exploring the factors driving place location knowledge among secondary level students in Dublin, Ireland. *Journal of Geography* 100: 2, 49–60.
- Qayyum, M. A., K. Williamson, Y-H. Liu & P. Hider (2010). Investigating the news seeking behavior of young adults. *Australian Academic & Research Libraries* 41: 3, 178–191.
- Qayyum, M. A. & K. Williamson (2014). The online information experiences of newsseeking young adults. *Information research* 19: 2.
- Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö (2017). 2. Internetin käyttö mobiililaitteilla. Tilastokeskus, Helsinki. 31.5.2018
<https://www.stat.fi/til/sutivi/2017/13/sutivi_2017_13_2017-11-22_kat_002_fi.html>
- Wise, J. H. (1975). Student deficiency in basic world knowledge. *Journal of Geography* 74: 8. 477–488.

Liitteet

Liite 1.

Taustatietolomake pro gradu- tutkimuksen aineiston keruuseen

Tutkimukseen osallistutaan nimettömästi eikä aineistosta voi tunnistaa yksittäisiä henkilöitä tutkimuksen aikana tai sen valmistumisen jälkeen. Tutkimusaineisto käsitellään luottamuksellisesti.

Täytä taustatiedot. Rastita (x) sopiva vaihtoehto ja vastaa kysymyksiin ohjeiden mukaan. Lue jokaisen kohdan tehtävänanto huolellisesti.

Koulun nimi ja luokka: _____

Ikä: _____

Sukupuoli: tyttö poika muu

Luen tai katson uutisia (valitse yksi vaihtoehto)

- joka päivä
- 3-5 päivänä viikossa
- 1-2 päivänä viikossa
- pari kertaa kuukaudessa
- harvemmin

Numeroi seuraavat uutislähteet sen mukaan, mitä käytät eniten uutisten seuraamiseen (1=seuraan uutisia eniten täältä, 2=käytän toiseksi eniten, jne. Jos et käytä jotakin kanavista lainkaan, jätä sen ruutu tyhjäksi.)

TV Radio Lehdet Nettisivustot

Netistä luen uutisia yleensä näiltä sivustoilta (voit valita monta vaihtoehtoa)

- yle.fi hs.fi (Helsingin Sanomat) ts.fi (Turun Sanomat)
- iltalehti.fi is.fi (Ilta-Sanomat) mtv.fi
- Muu, mikä/mitkä sivustot? _____

Netistä lukemani uutiset löydän yleensä (numeroi 1-> sen mukaan, mistä löydät eniten uutisia luettavaksi. Jos et käytä jotakin mainituista kanavista uutisten löytämiseen, jätä se tyhjäksi)

suoraan uutissivustolta

Facebookista

Instagramista

Twitteristä

Snapchatista

Muu, mikä? _____

Olemme tehneet uutisiin tai uutisseurantaan liittyviä tehtäviä 7- tai 8-luokilla maantiedossa

Kyllä

Ei

Katson televisiosta maantietoon liittyviä ohjelmia (esimerkiksi erilaisia luontodokumentteja tai matkailuohjelmia)

Kyllä

Jos vastasit kyllä, mainitse katsomiasi ohjelmia nimeltä: _____

En

Liite 2.

Tehtävänanto

Tehtävä 1.

Alla on listattuna uutisotsikoita vuoden 2017 elo-joulukuun ajalta. Väritä maailmankartalta valtio, jonne uutinen sijoittuu ja numeroi jokainen väritetyistä valtioista uutisen edessä olevalla numerolla. Jos siis uutisotsikossa mainittaisiin Suomi, värittäisit kartalta Suomen ja merkitsisit otsikon edessä olevan numeron Suomen kohdalle. Jos numeroa ei saa selkeästi merkittyä valtion päälle, voit tarvittaessa merkitä sen valtion viereen ja yhdistää viivalla oikeaan valtioon. Kahdessa otsikossa on enemmän kuin yksi paikannimi, mutta se, joka sinun tulee merkitä karttaan on alleviivattu.

Kartalle merkittävät uutisotsikot

1. YK: Rohingya-pakolaiset tarvitsevat massiivista apua Bangladeshissa – 436 000 rohingyaa tarvitsee "kaikkea"
2. Jo 165 ihmistä on kuollut tulvissa Intiassa, Nepalissa ja Bangladeshissa – pula juomavedestä ja ruoasta uhkaa pelastuneita
3. Syyrian taistelut kiihtyneet – syyskuu oli siviileille tämän vuoden synkin kuukausi
4. Espanjan hallitus aloitti kokouksensa Katalonian itsehallinnon rajoittamisesta
5. Voimakas maanjäristys Meksikossa – rakennuksia sortunut pääkaupungissa
6. Harvey-myrsky aiheuttaa jopa 150 miljardin euron julkiset kulut USA:ssa – Vuoden 2005 Katrina-myrsky maksoi valtiolle yli 90 miljardia euroa
7. Zimbabwelaiset vaativat kaduilla Mugaben eroa – presidentti tapaa armeijan komentajan huomenna
8. Samaa sukupuolta olevien avioliitto hyväksyttiin Australian parlamentissa
9. Argentiinan laivaston sukellusvene kateissa – mukana 44 miehistön jäsentä
10. Indonesiassa Agung-tulivuori sylkee ilmaan tuhkaa ja savua

Tehtävä 2.

Yhdistä vasemmalla oleva kuvaus oikeaan valtioon viivalla. Valtioita on vähemmän kuin kuvauksia, mutta kukin valtio liitetään vain yhteen kuvaukseen. **Neljä kuvausta jää siis ilman valtiota.**

1. Pääkaupunki Canberra	Bangladesh
2. Rahayksikkö euro	
3. Väkiluvultaan maailman suurin valtio	Intia
4. Tärkein vientitulojen lähde on vaateteollisuus	Syyria
5. Valtauskonto hindulaisuus	Espanja
6. Pitkään jatkunut sisällissota	
7. Pääkaupunki Barcelona	Meksiko
8. Runsaasti palmuöljyviljelmää	
9. Pääkaupunki Buenos Aires	Yhdysvallat
10. Rahayksikkö punta	Zimbabwe
11. Tacojen kotimaa	
12. Samalla aikavyöhykkeellä Suomen kanssa	Australia
13. Muodostuu 50 osavaltiosta	Argentiina
14. Pinta-alaltaan maailman suurin valtio	Indonesia